

PUT PREMA LJUDSKIM PRAVIMA

TEORIJA I PRAKSA ZAŠTITE LJUDSKIH PRAVA

Europska unija

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo za demografiju,
obitelj, mlade i socijalnu politiku

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Projekt je financiran od strane Europske unije te sufinanciran od strane Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske i Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku.

**PUT PREMA
LJUDSKIM PRAVIMA**

TEORIJA I PRAKSA
ZAŠTITE LJUDSKIH PRAVA

Zagreb, 2017.

LOKALNE PRIČE:

PUT PREMA

LJUDSKIM PRAVIMA

NOSITELJ PROJEKTA:

Mreža mladih Hrvatske
Vladimira Nazora 22
10 000 Zagreb
Tel: + 385 1 4573 937
www.mmh.hr, info@mmh.hr

**PARTNERSKE ORGANIZACIJE
NA PROJEKTU:**

Nansen dijalog centar Osijek
CESI – Centar za edukaciju, savjetovanje
i istraživanje
Udruga MoSt
Udruga Igra

PROVEDBENA TIJELA:

Središnja agencija za financiranje
i ugovaranje programa i projekata
Europske unije
Ulica grada Vukovara 284 (objekt C),
10 000 Zagreb

Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske
Opatička 4, 10 000 Zagreb

Projekt je financiran od strane Europske
unije te sufinanciran od strane Ureda
za udruge Vlade Republike Hrvatske te
Ministarstva za demografiju, obitelj,
mlade i socijalnu politiku.

Stajališta izražena u ovoj publikaciji
isključiva su odgovornost Mreže mladih
Hrvatske i projektnih partnera.

UREDNIK:

Tomislav Kevo

AUTORI/CE:

Monika Pažur, Nataša Bijelić, Tajana Broz,
Eli Pijaca Plavšić, Nikola Bajai, Josipa Vučica,
Mirela Travar, Cvijeta Senta, Ana Preveden

LEKTORICA:

Mirela Travar

IZDAVAČ:

Mreža mladih Hrvatske

DIZAJN:

Lidija Novosel

TISAK:

ACT Printlab d.o.o.

GODINA IZDANJA:

2017.

ISBN 978-953-7805-29-6

CIP zapis je dostupan u računalnome
katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u
Zagrebu pod brojem 000962042.

PUT PREMA

LJUDSKIM PRAVIMA

TEORIJA I PRAKSA

ZAŠTITE LJUDSKIH PRAVA

SADRŽAJ

UVOD	7
1. LJUDSKA PRAVA U TEORIJI I PRAKSI	15
Ljudska prava i prava manjina – globalni, europski i nacionalni kontekst	17
Stanje ljudskih prava u RH	27
Prosvjed Hrvatska može bolje! – kako potaknuti da se borba za ljudska prava odvija na razini cijele RH	32
2. SAVJETI I MATERIJALI ZA OSNAŽIVANJE RAZLIČITIH CILJANIH SKUPINA ZA DJELOVANJE U SUSTAVU ZAŠTITE LJUDSKIH PRAVA	45
Trening o ljudskim pravima za udruge mladih i za mlade	47
Trening za osnaživanje mladih pripadnika/ca NEET skupine	62
Smjernice za nastavnike/ce za podučavanje tema iz područja ljudskih prava	77
3. DODATAK – „KAKO USPJEŠNO KOMUNICIRATI? – PRIRUČNIK ZA UDRUGE“	81
POPIS KORIŠTENE LITERATURE	107

UVOD

Tomislav Kevo

O PROJEKTU

Projekt „Lokalne priče: put prema ljudskim pravima“ nastavak je dugogodišnjeg rada Mreže mladih Hrvatske na području osnaživanja udruga mladih i za mlade u Hrvatskoj. Projektna ideja je nastala u proljeće 2014. godine na temelju dosadašnjeg iskustva u tom području Mreže mladih Hrvatske i partnera projekta (Udruga MoST, Udruga Igra, Nansen dijalog centar Osijek, Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje), a sredstva za provedbu osigurana su kroz predpristupni fond IPA 2012 „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za osiguravanje djelotvorne provedbe standarda EU u ostvarenju ljudskih prava“. Projekt je financijski potpomognut od strane Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske te Ministarstva demografije, obitelji, mladih i socijalne politike.

Projektom se nastojalo odgovoriti na rastuću potrebu da organizacije koje djeluju lokalno u direktnom radu s korisnicima iskoriste stečena znanja i iskustva, te se osnaže i preuzmu ulogu promicanja i zaštite ljudskih prava na lokalnoj razini. U ostvarenju ovog cilja, MMH je ušla u partnerstvo s organizacijama civilnog društva čiji je rad u zagovaranju za ljudska prava prepoznatljiv na nacionalnoj razini. Pritom je od samog početka posebna pažnja posvećena organizacijama (kako partnerskim tako i lokalnim) koje se bave zaštitom ljudskih prava specifičnih manjinskih skupina i djeluju u području mladih.

Pružanje izvaninstitucionalnih socijalnih usluga skupinama u riziku od socijalne isključenosti primarno je područje Udruge Igra. Udruga MoSt je nevladina organizacija iz Splita koja je osnovana s ciljem unaprjeđenja kvalitete življenja djece, mladih, beskućnica/ka te osoba koji žive u siromaštvu. Nansen dijalog centar Osijek nastao je kao odgovor na potrebu za socijalnu rekonstrukciju u poslijeratnom istoku Hrvatske. Posljednjih 10 godina aktivno radi na području razvoja i zagovaranja interkulturnih programa unutar hrvatskoga obrazovnog prostora. Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje – CESI feministička

je organizacija koja se zalaže za unapređenje društvenog položaja žena i ostvarenje spolne i rodne ravnopravnosti te za puno provođenje svih zakona i međunarodnih instrumenata za zaštitu ljudskih prava.

Projekt je započeo s provedbom početkom studenog 2015. godine. Nakon objavljena poziva udrugama i inicijativama da se prijave na sudjelovanje u projektu, pristigle su 33 prijave organizacija iz cijele Hrvatske što pokazuje i očitu potrebu za ovakvim tipom kontinuirane i sustavne podrške usmjerene osnaživanju kapaciteta organizacija. Odabrane su sljedeće 4 organizacije:

- Romska udruga mladih Brodsko-posavske županije (Slavonski Brod)
- Hollaback! Croatia (Zagreb)
- Krijesnica – udruga za pomoć djeci i obiteljima suočenim s malignim bolestima (Zagreb)
- Udruga Ardura Šibenik (Šibenik)

Odabir lokalnih organizacija odražava i raznolikost nacionalnih organizacija uključenih u provedbu projekta. Ardura iz Šibenika nastala je s ciljem podizanja kvalitete života u zajednici provedbom programa psihosocijalne pomoći i podrške različitim skupinama korisnika te programa prevencije društveno nepoželjnih ponašanja kod djece i mladih. Osnovni cilj udruge Krijesnica je unapređivanje kvalitete života djece oboljele od malignih bolesti i njihovih obi-

telji. Romska udruga mladih brodsko-posavske županije radi na omogućavanju i unaprjeđenju kvalitete obrazovanja djece i mladih u lokalnoj zajednici dok je Hollaback! Croatia dio međunarodnog pokreta posvećenog iskorjenjivanju uličnog uznemiravanja žena i LGBTIQ osoba.

Tijekom 18 mjeseci aktivnosti projekta bile su podijeljene u 3 skupine. Prvom skupinom aktivnosti, lokalne su organizacije dobile priliku da steknu znanja i razviju vještine iz 3 područja koja smo smatrali neophodnima za zagovaračko djelovanje organizacija: sustav ljudskih prava, zagovaranje i umrežavanje te projektni menadžment. Po 3 predstavnika/ce odabranih lokalnih organizacija su sudjelovala na tri trodnevna edukacijska modula koji su bili posvećeni svakom od navedenih područja.

Nakon obrazovnih modula, druga je skupina aktivnosti bila usmjerena na mentorski rad s odabranim lokalnim udrugama. Konačan cilj ove skupine ak-

tivnosti bio je izraditi godišnji plan svake lokalne organizacije u kojem je naglašena i razrađena komponenta zagovaranja i umrežavanja. U sklopu ove skupine aktivnosti održane su jednodnevne edukacije gdje su organizacije imale priliku prepoznati koja im dodatna specifična znanja i vještine trebaju za članove i članice njihove organizacije za ostvarenje zacrtanih operativnih planova. Neke od njih su na taj način zatražile dodatne edukacije iz projektnog menadžmenta, odnosa s javnošću, o menadžmentu volontera ili pak o specifičnim vještinama koja su potrebna u radu s djecom.

Paralelno s osnaživanjem kapaciteta tih udruga, na sastancima s mentorskim organizacijama se radilo na kreiranju godišnjih operativnih planova. Za neke od lokalnih organizacija je to bio izniman iskorak s obzirom da do tada nisu imale praksu sistematizirati svoj rad na takav način. Nakon kreiranih godišnjih

planova, lokalne su se organizacije nalazile i sa svojim mentorskim organizacijama kako bi se napravili konkretni koraci za implementaciju aktivnosti predviđenih godišnjim planovima. To se ponajprije odnosi na planiranje i pripremu javnih akcija koje je svaka od udruga održala u svojoj lokalnoj zajednici. U trenutku nastanka ove publikacije, lokalne organizacije su ili održale javne akcije u svojim zajednicama (npr. u Šibeniku povodom obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv vršnjačkog nasilja i u Zagrebu povodom Međunarodnog tjedna borbe protiv uličnog uznemiravanja) ili su bile u posljednoj fazi pripreme održavanja javne akcije (akcija u Slavonskom Brodu u cilju zagovaranja za otvaranje centra za mlade te akcija u Zagrebu koja je usmjerena na podizanje svijesti o važnosti i korisnosti volonterstva i njegova doprinosa u području zaštite ljudskih prava).

Treći i posljednji set aktivnosti bio je usmjeren umrežavanju lokalnih i nacionalnih organizacija te upoznavanju s radom i aktivnostima postojećih mreža nevladinih organizacija koje djeluju na nacionalnoj razini. Pored dva sastanka u Zagrebu gdje je svih 9 organizacija uključenih u provedbu projekta imalo priliku razgovarati o mogućnostima za međusobnu suradnju, održan je i sastanak s 9 mreža organizacija koje djeluju na nacionalnoj razini (Antidiskriminacijska mreža, Platforma 112, GOOD Inicijativa, Mreža institucija i organizacija koje se bave problemima u ponašanju djece i mladih, FICE Hrvatska, Zagovaračka platforma za ostvarivanje jednakosti romske djece u predškolskom odgoju i obrazovanju, Koordinacija udruga za djecu, Inicijativa mladih za

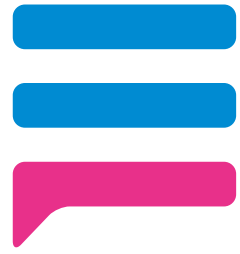
ljudska prava te Romsko nacionalno vijeće). Ovdje su se lokalne organizacije imale priliku informirati o radu drugih mreža i razgovarati s ljudima koji imaju dugogodišnje iskustvo zagovaračkog rada kroz mreže organizacija.

Uvidjevši kako postoji potreba da se predstavnici različitih mreža organizacija sastanu na istom mjestu i razviju projektne ideje, partnerstva i suradnju, osmislili smo i dodatnu aktivnost koja nije bila predviđena originalnim planom aktivnosti. Organizirali smo četverodnevnu sesiju s ciljem edukacije i umrežavanja udruga mladih i za mlade na temu osmišljanja projekata financiranih iz sredstava Europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESIF) usmjerenih mladima u riziku od socijalne isključenosti.

S posljednjom aktivnosti, projektni ciklus postaje zaokružena cjelina. Nakon edukacijskih modula i jednodnevnih radionica, te sustavnog mentoriranja lokalnih organizacija prilikom izrade njihovih godišnjih planova, te aktivnosti umrežavanja s drugim organizacijama i mrežama organizacija, posljednja je aktivnost predstavljala otvaranje prostora lokalnim organizacijama da pokažu svo znanja stečena u minulome periodu te da se procesom osmišljanja projektnih ideja i dugoročnih suradnji razviju u stabilne i održive lokalne organizacije.

O PUBLIKACIJI

Publikacija je podijeljena u dvije povezane cjeline: 1) Ljudska prava u teoriji i praksi te 2) Savjeti i materijali za osnaživanje različitih ciljanih skupina za djelovanje u sustavu zaštite ljudskih prava. Namjera iza prvog dijela publikacije jest upoznati svu zainteresiranu javnost i relevantne dionike na području zaštite ljudskih prava s iskustvima i rezultatima projekta, približiti im sustav ljudskih prava u Hrvatskoj, upoznati ih s primjerima kršenja ljudskih prava određenih ranjivih skupina na lokalnim razinama te prikazati primjer jedne velike javne akcije usmjerene na zagovaranje za pristup ljudskim pravima. Drugi dio publikacije zamišljen je kao cjelina u kojoj se nalaze savjeti i materijali koji služe za osnaživanje različitih ciljanih skupina da počnu djelovati u sustavu zaštite vlastitih i tuđih ljudskih prava. Uvršteni su pripremni materijali za provedbu treninga o sustavu ljudskih prava i prava manjinskih skupina za udruge mladih i za mlade, za trening namijenjen osnaživanju mladih pripadnika/ca NEET skupine te smjernica na koji način nastavnici/e mogu obrađivati teme iz područja ljudskih prava. U sklopu drugog dijela publikacije, kao dodatak je uvršten i priručnik „Kako uspješno komunicirati?“ nastao u sklopu projekta. Priručnik je izrađen kao odgovor na potrebe lokalnih organizacija za osiguravanjem bolje suradnje s medijima i vidljivosti u javnosti te je tako uvršten i ovu publikaciju jer smatramo da će biti koristan svim udrugama koji se susreću sa sličnim izazovima na području odnosa sa javnošću.

**LJUDSKA
PRAVA U
TEORIJI I
PRAKSI**

LJUDSKA PRAVA I PRAVA MANJINA

- GLOBALNI, EUROPSKI I NACIONALNI KONTEKST -

Monika Pažur

RAĐANJE IDEJE LJUDSKIH PRAVA

Prva pravila kojima se uređuju prava i odnosi među ljudima pojavljuju se u sklopu sveobuhvatnih zbirki vjerskih, moralnih i pravnih propisa koji su važili za osobe određene vjeroispovijesti. No, važno je napraviti distinkciju između pojmova „neotuđivih prava“ u ranijim tekstovima i suvremenih pojmova ljudskih prava. U ranijim tekstovima pojam „neotuđivih prava“ odnosi na se na „prava slobodnog čovjeka ili građanina“ (muškarac, bijelac), a ne u značenju „svi ljudi“ (Spajić-Vrkaš i sur., 2004.)¹. Krajem 18. stoljeća javljaju se dva značajna dokumenta koja su izvršila utjecaj na suvremeno shvaćanje ljudskih prava. To su američka *Deklaracija o neovisnosti* iz 1776. godine i francuska *Deklaracija o pravima čovjeka i građanina* iz 1789. godine.

U 20. stoljeću se kao odgovor na grozote II. svjetskog rata javlja ideja o uspostavi institucionalne zaštite ljudskih prava i sloboda u sklopu globalne međunarodne zajednice koja bi bila uređena „na načelima poštivanja dostojanstva ljudske osobe, suvereniteta država i autoriteta međunarodnog dijaloga i dogovora“ (Spajić-Vrkaš i sur., 2004.: 36). Sjećanje na sve stradale ljude, ali i materijalnu, fizičku štetu koja je ostala na tlu Europe nakon rata, vodilo je Europu prema viziji uspostavljanja mira koja je ostvariva jedino osiguranjem ljudskih prava i temeljnih sloboda za sve. Spomenuta zajednička vizija prvi je korak u stvaranju društva mira, temeljenog na načelu ljudskog dostojanstva svih. Ta ideja se prvi put spominje u *Povelji Ujedinjenih naroda*², čijim su potpisivanjem 1945. godine u San Franciscu osnovani Ujedinjeni narodi čime, pak, započinje proces međunarodne institucionalizacije ljudskih prava.

1 Spajić-Vrkaš, V., Stričević, I., Maleš, D. & Mijatović, M. (2004). Poučavati prava i slobode. Zagreb: Istraživačko-obrazovni centar za ljudska prava i demokratsko građanstvo.

2 Ujedinjeni narodi (1945). Povelja Ujedinjenih naroda. Pregledano na Internetu 7. ožujka 2017. na: http://www.mvep.hr/CustomPages/Static/HRV/Files/ugovori/povelja_un_hr.pdf.

GLOBALNI I EUROPSKI INSTRUMENTI ZAŠTITE LJUDSKIH PRAVA

Godine 1945. *Poveljom Ujedinjenih naroda* udružuju se narodi svijeta kako bi „buduća pokoljenja spasili od užasa rata“, te „ponovno potvrdili vjeru u temeljna prava, dostojanstvo i vrijednosti čovjeka, u ravnopravnost muškarca i žene, kao i u ravnopravnost velikih i malih naroda“. U članku 1.(3) Povelje utvrđuje se kako je jedna od četiriju temeljnih svrha organizacije uspostavljanje međunarodne suradnje u „promicanju i jačanju ljudskih prava i temeljenih sloboda za sve, bez razlike u pogledu rase, spola, jezika ili religije“. Ovo je posebno bitno za zaštitu prava manjina. Godine 1948. usvaja se *Opća deklaracija o ljudskim pravima*³ u kojoj se polazi od ideje da se sva ljudska bića „rađaju slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima“. Načela Deklaracije pokrenula su proces dekolonizacije, dovela do veće ravnopravnosti žena, potakla osvještavanje odraslih o potrebama i pravima djece te pridonijela razvoju osjećaja samopoštovanja među pripadnicima marginaliziranih i diskriminiranih grupa i naroda.

Dvadesetak godina kasnije međunarodna zajednica usvojila je *Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima* te *Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima* koji, zajedno s *Općom deklaracijom o ljudskim pravima*, čini *Međunarodnu povelju prava*. Ovaj institucionalni okvir nadopunjen je nizom dokumenata. Među njima razlikujemo *konvencije*, koje još nazivamo instrumentima ljudskih prava, te *deklaracije* i *preporuke*, koje nose moralnu i političku obvezu. Osim toga, uspostavljena su i tijela za praćenje provedbe načela sadržanih u tim instrumentima. (Vidi: Tablica 1).

Pored međunarodnog sustava ljudskih prava postoje i regionalni sustavi kojima se dodatno osigurava zaštita prava i sloboda pojedinaca u različitim dijelovima svijeta. Prema Spajić-Vrkaš i sur. (2014) postoje tri takva sustava: međuamerički sustav ljudskih prava čiji je temeljni instrument *Američka konvencija o ljudskim pravima* (1969) s *Protokolom iz San Salvadora* (1988); europski sustav ljudskih prava s temeljnim instrumentom *Vijeća Europe - (Europskom) Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda* (1950) kojoj je pridruženo 14 protokola; te afrički sustav ljudskih prava čiji je temeljni instrument *Afrička povelja o ljudskim pravima i pravima naroda* (1981). Postoji još i sustav ljudskih prava u Islamu čiji je temeljni dokument *Opća islamska deklaracija o ljudskim pravima* (1980). Taj se sustav ne temelji na tzv. prirod-

3 Ujedinjeni narodi (1948). Opća deklaracija o ljudskim pravima. Pregledano na Internetu 7. ožujka 2017. na: http://www.pariter.hr/wp-content/uploads/2014/10/opca_deklaracija_o_ljudskim-pravima.pdf.

nom pravu⁴, već na šerijatskom pravu⁵ pa se iz tog razloga ne smatra dijelom međunarodnog sustava ljudskih prava.

Prihvaćeno je da države moraju djelovati u skladu s međunarodnim pravom, odnosno, kada neka država ratificira neku konvenciju, dužna je osigurati da nacionalno zakonodavstvo nije u suprotnosti s tom konvencijom (Đuliman i Karlsen, 2003)⁶. Zaštita ljudskih prava na nacionalnoj razini može se shvatiti kao neka vrsta „ugovora“ između države i njenih građana. Sustav zaštite s jedne strane određuje obveze države i njenih institucija prema pojedincu, a s druge strane definira obveze pojedinca prema državi, njezinim institucijama i tijelima, društvu u cjelini i drugim pojedincima. Ključni instrument kojim se uređuju ti odnosi jest ustav, tj. temeljni zakon države pa se pod nacionalnim sustavom zaštite prava i sloboda misli na sustav ustavnih i zakonskih odredbi kojima neka država priznaje te štiti prava i slobode građana u skladu s međunarodnim sustavom ljudskih prava.

4 Prirodna prava se temelje na ideji da svaki čovjek ima ljudska prava i slobode time što je rođen kao čovjek, odnosno, pripadaju mu rođenjem. (Đuliman i Karlsen, 2003)

5 Šerijatsko pravo je sastavni dio islamske vjere i temelji se na Kur'anu.

6 Đuliman, E. i Karlsen, G.M. (2003.). Uvod u ljudska prava. Sarajevo: Helsinški komitet za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

Tablica 1 Pregled globalnih i europskih instrumenata i tijela zaštite ljudskih prava

	TEMELJNI INSTRUMENTI ZAŠTITE LJUDSKIH PRAVA	TIJELA NADLEŽNA ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA
Globalni sustav ljudskih prava	<p>1945. – „Povelja Ujedinjenih naroda“</p> <p>1948. – „Opća deklaracija o ljudskim pravima“</p> <p>1948. – „Konvencija o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida“</p> <p>1966. – „Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima“</p> <p>1966. – „Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima“</p> <p>1984. – „Konvencija protiv mučenja i drugih oblika okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupka ili kazne“</p> <p>1989. – „Konvencija o pravima djeteta“</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Odbor za ljudska prava - Odbor za gospodarska, socijalna i kulturna prava - Odbor protiv mučenja - Odbor za prava djeteta
Europski sustav ljudskih prava	<p>1950. – „(Europska) Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda“</p> <p>1961. – „Europska socijalna povelja“</p> <p>1954. – „Europska konvencija o kulturi“</p> <p>1987. – „Europska konvencija za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupka ili kazne“</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Europski sud za ljudska prava, VE - Europski odbor za socijalna prava, VE - Europski odbor za sprečavanje mučenja i drugog nečovječnog ili ponižavajućeg postupka, VE - Europski povjerenik za ljudska prava - Odbor ministara Vijeća Europe - Europski sud pravde, EU - Ured za demokratske ustanove i ljudska prava (OSCE)

PRAVA MANJINA

Pod pravima manjina misli se na prava pojedinaca koji istovremeno pripadaju grupi brojčano manjoj od preostalog dijela stanovništva, od kojeg se razlikuju po jeziku, etničkom ili rasnom podrijetlu i/ili vjeroispovijesti (Spajić-Vrkaš i sur., 2004.). Prava etničkih, vjerskih i jezičnih manjina su:

- pravo na javno i privatno iskazivanje, njegovanje i razvoj te zaštitu nacionalnog, etničkog, kulturnog, religijskog ili jezičnog identiteta
- pravo na sudjelovanje u kulturnom, vjerskom, društvenom, gospodarskom i javnom životu zajednice, kao i u donošenju odluka koje se odnose na manjine
- pravo na osnivanje i održavanje udruga
- pravo na slobodno uspostavljanje i održavanje miroljubivih odnosa s pripadnicima svoje i drugih manjina, uključujući prekogranične veze
- pravo na ostvarivanje manjinskih povlastica pojedinačno ili kolektivno
- zabrana diskriminacije zbog isticanja svog manjinskog identiteta
- pravo na učenje svog materinskog jezika, povijesti i kulture, uz obvezu stjecanja znanja o društvu kao cjelini
- pravo na sudjelovanje u gospodarskom razvoju svoje zemlje.

Proglašenjem *Deklaracije o pravima osoba koje pripadaju nacionalnim ili etničkim, religijskim i jezičnim manjinama* (1994) na međunarodnoj razini, a potom i *Europske povelje o regionalnim i manjinskim jezicima* (1992) te *Europske okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina* (1994), na Europskoj razini započinje intenzivan proces utvrđivanja, primjene, informiranja i nadzora sustava zaštite prava manjina. Države se obvezuju na promicanje prava manjina, osim u slučajevima kad bi to bilo suprotno njihovim ustavima i međunarodnim pravnim standardima. Traži se poticanje razvoja manjinskih identiteta donošenjem odgovarajućih zakona, širenjem informacija i unaprjeđenjem međunarodne suradnje. Naposljetku, traži se poticanje razumijevanja i povjerenja između većinskog i manjinskog naroda. (Vidi: Tablica 2)

Tablica 2 Pregled instrumenata i tijela nadležnih za zaštitu ljudskih manjinskih skupina

	TEMELJNI INSTRUMENTI ZAŠTITE LJUDSKIH PRAVA MANJINSKIH GRUPA	TIJELA NADLEŽNA ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA MANJINSKIH GRUPA
Globalni sustav ljudskih prava	1965 – „Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije“ 1979 – „Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena“	- Odbor za ukidanje rasne diskriminacije - Odbor za ukidanje diskriminacije žena
Europski sustav ljudskih prava	1994 – „Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina“ 1992 – „Europska povelja za regionalne jezike ili jezike manjina“	- Savjetodavni odbor „Okvirne konvencije o nacionalnim manjinama“ - Odbor stručnjaka „Europske povelje za regionalne jezike ili jezike manjina“ - Europsko povjerenstvo za rasizam i nesnošljivost - Europski centar za praćenje rasizma i ksenofobije, EU - Visoki povjerenik za manjine, OESS

ZAŠTITA LJUDSKIH PRAVA U ZAKONODAVSTVU REPUBLIKE HRVATSKE

Prvi dokument kojim se na hrvatskim prostorima definiraju prava pojedinca seže u daleku povijest. 1288. godine Vinodolskim su zakonikom uređena prava i obveze pučana te je ograničena samovolja plemića i feudalaca. Stotine godina nakon prve pojave ljudskih prava, po svom osamostaljenju, Republika Hrvatska u potpunosti prihvaća međunarodni koncept jamstava i zaštite ljudskih prava kakav je propisan *Općom deklaracijom o ljudskim pravima*. Istovremeno se u svom prvom demokratskom Ustavu iz 1990. godine obvezuje na zaštitu osobnih, građanskih, političkih, gospodarskih, socijalnih, kulturnih, ali i ekoloških prava svojih građana.

Analiziravši sadržaj *Ustava Republike Hrvatske*⁷, možemo utvrditi da od 142 članka, njih 70 izravno ili neizravno sadrži odredbe o ljudskim pravima i slobodama. Te se odredbe uređuju u III. dijelu *Ustava* pod naslovom „Temeljne slobode i prava čovjeka i građanina“. Na ta prava upućuju i odredbe 3. članka *Ustava* koji govori o najvišim vrednotama ustavnog poretka Republike Hrvatske, među kojima se navode sloboda, jednakost, nacionalna ravnopravnost, mirotvorstvo, socijalna pravda, poštivanje prava čovjeka, nepovredivost privatnog vlasništva, očuvanje prirode i čovjekova okoliša, vladavina prava i demokratski višestranački sustav.

Postavši članicom UN-a, 22. svibnja 1992. godine, Hrvatska je nastavila prihvaćati i davati potporu mehanizmima kojima su Ujedinjeni narodi osigurali visoke standarde zaštite ljudskih prava u državama članicama (Vuković, 1999.)⁸. Prilikom pridruživanja Vijeću Europe, Hrvatska je potpisala i ratificirala *Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*, u što su uključene i fakultativne odredbe članka 25. i članka 46., zajedno s protokolima 1, 4, 6, 7 i 11.

Republika Hrvatska je od uspostave svoje neovisnosti postala potpisnicom velikog broja međunarodnih ugovora s područja ljudskih prava na međunarodnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini. Usklađivanje hrvatskog zakonodavstva s međunarodnim instrumentima ljudskih prava znači implementaciju dostignutih standarda kao preduvjeta zaštite i promicanja ljudskih prava (Sočanec, 1999.)⁹. (Vidi: Tablica 3)

7 Hrvatski Sabor. *Ustav Republike Hrvatske* (NN 05/14). Pregledano na Internetu 7. ožujka 2017. na: <https://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske>.

8 Vuković, M. (1999). *Opća deklaracija o pravima čovjeka – 50. godina poslije proglašenja*, 16–18, U: Gottlicher, D., Milatić, T. & Sočanec, B. (ur). (1999). 50. Obiljetnica Opće deklaracije o ljudskim pravima: Zbornik izlaganja. Zagreb: Ministarstvo znanosti i tehnologije.

9 Sočanec, B. (1999). *Opća deklaracija o ljudskim pravima UN i aktivnosti koje RH provodi u zaštiti i promociji ljudskih prava*, str. 13–15, U: Gottlicher, D., Milatić, T. & Sočanec, B. (ur). (1999). 50. Obiljetnica Opće deklaracije o ljudskim pravima: Zbornik izlaganja. Zagreb: Ministarstvo znanosti i tehnologije.

Tablica 3 Pregled instrumenata i tijela zaštite ljudskih prava u Republici Hrvatskoj

<p>Temeljni instrumenti zaštite ljudskih prava kojih je Republika Hrvatska potpisnica</p>	<p>GLOBALNI SUSTAV LJUDSKIH PRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima i dva fakultativna protokola - Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima - Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije - Konvencija o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida - Konvencija protiv mučenja i drugih oblika okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupka ili kazne - Konvencija o pravima djeteta - Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena i dodatni protokol - Konvencija o neprimjeni zastare na ratne zločine i zločine protiv čovječnosti - Ženevske konvencije i protokoli - UNESCO-ova konvencija protiv diskriminacije u obrazovanju 	<p>EUROPSKI SUSTAV LJUDSKIH PRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i protokoli br. 1, 4, 6, 7, 11, 12, 13 - Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina - Europska konvencija za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupka ili kazne i dva protokola - Europska povelja za regionalne jezike ili jezike manjina
<p>Tijela nadležna za zaštitu ljudskih prava u Republici Hrvatskoj</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hrvatski sabor - Ured pučkog pravobranitelja - Ured predsjednika RH - Vlada RH - tijela sudbene vlasti (Državno odvjetništvo RH; Državno pravobraniteljstvo RH; Državno sudbeno vijeće; Hrvatska odvjetnička komora) - Ustavni sud - tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave - organizacije civilnog društva, osobito udruge 	
<p>Tijela nadležna za zaštitu ljudskih prava manjinskih grupa u Republici Hrvatskoj</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina s Pododborom za ljudska prava, Pododborom za prava nacionalnih manjina i Pododborom za hrvatsku nacionalnu manjinu izvan domovine - Ured za nacionalne manjine Vlade RH 	

Prava manjina i manjinskih skupina u Republici Hrvatskoj štiti *Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina* (2002), *Zakon o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj* (2000) te *Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina* (2000).

Spomenuti zakoni i Ustav Republike Hrvatske navode na zaključak koji govori da su u formalno-pravnom smislu prava nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj učinkovito zaštićena, no u praksi se često odstupa od tog formalno-pravnog okvira. Manjine se i dalje u Hrvatskoj bore s uskraćivanjem njihovih temeljnih prava što ih najčešće svrstava u područje u riziku od socijalne isključenosti. Pregled svih skupina u Hrvatskoj koje se smatraju manjinama vidljiv je u područjima socijalne isključenosti prema *Strategiji borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014.-2020.)*¹⁰ u kojoj se ističu sve skupine kojima je najviše otežan pristup njihovim pravima:

- isključenost s obzirom na ekonomski status (siromašni, nezaposleni, posebice dugotrajno nezaposleni, beskućnici, povratnici i raseljene osobe, migranti, posebice azilanti i stranci pod supsidijarnom zaštitom, osobe koje žive na otocima i u ruralnim predjelima)
- isključenost s obzirom na obiteljsku strukturu (samačka kućanstva, jednoroditeljske obitelji, djeca bez roditeljske skrbi, obitelji s više od dvoje djece)
- isključenost s obzirom na identifikaciju (nacionalne/etničke/rasne/vjerske manjine, spolne i rodne manjine)
- isključenost s obzirom na dob (djeca, mladi i starije osobe i umirovljenici)
- isključenost s obzirom na počinjenje zločina (zatvorenici/e i bivši zatvorenici, dijete i mlađa punoljetna osoba s poremećajima u ponašanju, žrtve zločina, posebice žrtve trgovanja ljudima i žrtve obiteljskog nasilja)
- isključenost s obzirom na obrazovanje (osobe s nižim stupnjevima obrazovanja, mladi koji su prerano prekinuli obrazovanje)
- isključenost s obzirom na zdravstveno stanje (psihički oboljele osobe, osobe zaražene HIV/AIDS-om i hepatitisom C, osobe s problemom ovisnosti o alkoholu, kocki i opojnim drogama, osobe oboljele od genetskih i kroničnih bolesti)

10 Hrvatski Sabor (2014). *Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014-2020)*. Pregledano on-line 7. ožujka 2017. na: <https://vlada.gov.hr/UserDocImages/ZPPI/Strategije/Strategija%20borbe%20protiv%20siroma%C5%A1tva.pdf>.

- isključenost s obzirom na invaliditet (osobe s tjelesnim i senzoričkim invaliditetom, osobe s mentalnim/intelektualnim teškoćama).

S obzirom na razna područja u kojima se događa socijalna isključenost te heterogenost skupina koje ona pogađa, gotovo sva ministarstva i ostali donositelji odluka su odgovorni za provođenje mjera i aktivnosti u području socijalne politike.

STANJE LJUDSKIH PRAVA U RH

Nataša Bijelić, Tajana Broz

Stanje ljudskih prava u Republici Hrvatskoj usko je povezano s trenutnim društvenim, ekonomskim i političkim stanjem. O trenutnom stanju našeg društva govore rezultati istraživanja o nejednakosti u Hrvatskoj koje je u sklopu projekta *Geometar jednakosti* proveo Centar za mirovne studije. Rezultati pokazuju da su se socijalne nejednakosti u Hrvatskoj u posljednjih trideset godina značajno povećale, ali, zahvaljujući provedbi socijalnih politika u zadnjih deset godina, počele su se blago smanjivati. Ustanovljeno je kako od siromaštva štiti obrazovanje koje, pak, nije dostupno svima te kako su sve više ugrožena jednočlana kućanstva i osobe starije od 65 godina koje si teško mogu priuštiti adekvatnu prehranu. Problem predstavlja i preopterećenost troškovima stanovanja za osobe s obvezom otplate stambenih kredita, kao i za one koje plaćaju stanarinu. Stopa nezaposlenosti posebno je visoka kod mladih, a udio mladih od 15–29 godina koji ne studira i nema zaposlenje je izuzetno visok u ruralnim sredinama gdje čini čak četvrtinu. Uočene su i regionalne nejednakosti na razini obrazovanja. Najlošiju obrazovnu strukturu imaju Virovitičko-podravska, Bjelovarsko-bilogorska i Koprivničko-križevačka županija dok najbolje stoje Grad Zagreb, Primorsko-goranska i Dubrovačko-neretvanska županija. Županije s najlošijom obrazovnom strukturom imaju i najlošije pokazatelje u pogledu nezaposlenosti i stope rizika od siromaštva. Županije s najvišom stopom nejednakosti su Karlovačka, Sisačko-moslavačka i Šibensko-kninska županija. Broj dugotrajno blokiranih građana je prijetnja, između ostaloga, i na razini čitave ekonomije, a najveći broj građana blokiran je zbog iznosa manjih od 10 000 kuna. Najviše se duguje bankama, zatim središnjoj državi, osiguravajućim društvima i telekomunikacijskim tvrtkama. Najviše blokiranih ima u Koprivničko-križevačkoj, Sisačko-moslavačkoj i Virovitičko-podravskoj županiji, a najmanje u Ličko-senjskoj i Dubrovačko-neretvanskoj županiji. (CMS, H-alter, 2016).

Znanstvena istraživanja provedena u Hrvatskoj pokazala su kako društvene i političke promjene koje su se događale od 1990. godine naovamo uglavnom nisu povećale šanse mladima za lakšu društvenu integraciju niti su ih potakle

na veće sudjelovanje u društvenom životu zajednice i procesima odlučivanja (Ilišin et al.,2015.). Nadalje, mlade generacije na sve veću nesigurnost u svome društveno-ekonomskom okruženju reagiraju povlačenjem u privatnost, snažnijom orijentacijom na obitelj, kao i suzdržanošću prema društvenom i političkom angažmanu. Vrlo malo mladih vidi neku vezu između društvenog i političkog angažmana i vlastite perspektive, a spremnost na društvenu i političku participaciju izrazito je slabo prisutna (Ilišin et al.,2013).

Pregled stanja ljudskih prava u Republici Hrvatskoj za potrebe ove publikacije usmjerit će se na područja kojima se bave udruge uključene u projekt što podrazumijeva položaj Roma, mladih, pitanje obrazovanja, rodno-uvjetovanog nasilja te psihosocijalne pomoći i socijalnih usluga za djecu i mlade. Uvid u stanje ljudskih prava u Hrvatskoj pružaju izvještaji tijela za suzbijanje diskriminacije, odnosno, pučke pravobraniteljice, pravobraniteljice za ravnopravnost spolova i pravobraniteljice za djecu.

U izvješću o radu pučke pravobraniteljice ističe se kako se nacionalne manjine nastavljaju suočavati s nizom problema u ostvarivanju zajamčenih prava te su i dalje najčešće žrtve diskriminacije. Također su i jedna od ranjivih skupina u ruralnim područjima. Rasa, etnička pripadnost ili boja kože te nacionalno podrijetlo navode se u gotovo četvrtini pritužbi, a često se navodi i dobna diskriminacija. Romska nacionalna manjina u velikoj je mjeri izložena diskriminaciji temeljem rase, etničke pripadnosti ili boje kože te nacionalnog podrijetla. Žive u getoiziranim romskim naseljima što doprinosi održavanju društvene distance od neromskog stanovništva. Osim uvjeta stanovanja, susreću se i s brojnim drugim problemima, kao što su (ne)ostvarivanje prava u sustavu socijalne skrbi te otežano sudjelovanje djece romske nacionalne manjine u predškolskom i školskom obrazovanju uslijed raznih socijalno-ekonomskih prepreka, uključujući i teško dostupan javni prijevoz iz udaljenih romskih naselja. Velik broj romske djece napušta osnovnu školu dok segregirani razredni odjeli još uvijek postoje u školama koje se nalaze u blizini romskih naselja te ih pohađa veći broj romske djece. Kada se i zapošljavaju, Romi zbog nedovoljne konkurentnosti popunjavaju niskokvalificirana i slabo plaćena radna mjesta u privatnom sektoru ili javnim radovima što ne rješava problem njihove dugotrajne nezaposlenosti. Među 5043 evidentiranih nezaposlenih Roma čak je 52,2% mladih, od kojih je 11,3% u dobi od 15 do 19 koji su napustili obrazovanje, a tek ih je petero sa završenim visokim obrazovanjem.

U izvješću o radu pravobraniteljice za djecu navodi se kako su najzastupljenije prijave zbog diskriminacije djece u području odgoja i obrazovanja. Prijave

su se odnosile na dostupnost odgoja i obrazovanja; sigurnosne, prostorne i organizacijske uvjete; kadrovske uvjete te programe i sadržaje; međusobne odnose roditelja i radnika odgojno-obrazovnih ustanova, te primjereno obrazovanje djece s teškoćama u razvoju. Primjerice, sadržaj prijava odnosio se na nepostojanje prijevoza do škole, nemogućnost ostvarivanja prava na besplatne udžbenike i nastavna sredstva, nemogućnost upisa u srednje škole ili promjene upisanog obrazovnog programa, kriterije za upis u srednje škole, nemogućnost ostvarenja prava na subvencionirani prijevoz, nepoštovanje propisanog dnevnog trajanja nastave, neprimjereno, neprofesionalno i neetično postupanje odgojno-obrazovnih radnika i drugih djelatnika prema djeci, nepostojanje programa koji bi bio alternativa vjeronauku u osnovnoj školi, pritužbe na sudjelovanje djece u vjerskim sadržajima izvan programa vjeronauka te na promidžbene sadržaje koji nisu u skladu s odgojno-obrazovnim ciljevima.

Romska nacionalna manjina je u posebno teškom položaju zbog nedovoljne dostupnosti odgoja i obrazovanja za romsku djecu. Romska su naselja često segregirana i marginalizirana što za posljedicu ima manjak dostupnosti usluga za rani razvoj. Romske obitelji nemaju dostatan pristup informacijama i mogućnostima koje se nude za njihovu djecu, a socijalne službe i odgojno-obrazovne službe imaju premalo kontakata s romskim zajednicama.

U izvještaju o radu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova ističe se slaba integracija sadržaja povezanih sa suzbijanjem diskriminacije u osnovnoškolski i srednjoškolski sustav jer je na temelju prikupljenih podataka utvrđeno da se 4. modul Zdravstvenog odgoja (Spolna/rodna ravnopravnost i odgovorno spolno ponašanje) ne provodi ili se provodi parcijalno uz određene poteškoće dok, istovremeno, građanski odgoj i obrazovanje još nije integrirano u odgojno-obrazovni sustav.

U odnosu na sustav visokog obrazovanja, pučka pravobraniteljica kao značajan problem navodi kvalitetu studijskog procesa u kontekstu njegove prilagođenosti tržištu rada, odnosno, neusklađenost kompetencija koje se dodjeljuju u okviru sustava s kompetencijama prepoznatim na tržištu rada što rezultira nepripremljenošću studenata/ica za ulazak na tržište rada. Nadalje, podaci pokazuju slabu zastupljenost studenata iz obitelji s nižim stupnjevima obrazovanja i slabijeg imovnog stanja što čini hrvatski sustav obrazovanja izuzetno socijalno isključivim.

U području socijalne skrbi, Pučka pravobraniteljica iznosi podatak kako je trećina osoba u Republici Hrvatskoj u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. Mlade osobe iz alternativne skrbi imaju pravo na smještaj u domovima

i organizirano stanovanje samo do 21. godine života, a korisnicima/ama naknade za redovito studiranje se ukida pravo na smještaj. Stoga je uočeno kako je sve češće da u prihvatilištima za beskućnike završavaju mlade osobe koje su prije bile u domovima za djecu. U sferi socijalnih i ekonomskih prava, u izvještaju pravobraniteljice za djecu ističe se kako sadržaj prijava ukazuje da siromaštvo posebno pogađa djecu i izaziva brojne štetne posljedice te izravno ili neizravno utječe na ostvarivanje njihovih prava (na odgovarajući životni standard, na najbolju moguću zdravstvenu skrb, na kvalitetno obrazovanje, na sudjelovanje i druga prava). Roditelji iz siromašnih obitelji primarno su okupirani egzistencijalnim problemima pa siromaštvo može imati utjecaja i na njihove roditeljske kapacitete. Posljedično, ta okolnost može negativno utjecati na djecu, na kvalitetu obiteljskoga života te odnosa u obitelji.

Pravobraniteljica za djecu u izvještaju *Odboru za prava djeteta UN-a* ističe probleme povezane sa *zdravljem*, između ostaloga, *probleme djece, mladih i obitelji suočenih s malignim bolestima*. Iako je zakonski omogućen besplatan boravak roditelja uz dijete u bolnici, to nije osigurano u dovoljnoj mjeri zbog ograničenih bolničkih kapaciteta. Dječji odjeli smješteni su u skućenim prostorima u kojima nije moguće osigurati djetetovo dostojanstvo ni zaštitu privatnosti, a nedovoljno se uvažava pravo djeteta na sudjelovanje u odlučivanju o liječenju. Jedan od roditelja djeteta mlađeg od 18 godina, oboljelog od maligne bolesti koje se nalazi na bolničkom liječenju od malignih bolesti, ima pravo, ovisno o smještajnim kapacitetima bolničke ustanove, na smještaj uz dijete. Međutim, u praksi su prisutne teškoće u ostvarivanju prava na boravak roditelja uz dijete zbog nejasnih zakonskih odredbi, a ponajprije zbog nedostatka smještajnih kapaciteta u bolnicama.

Područje rodno-uvjetovanog nasilja ulazi u djelokrug rada pravobraniteljice za ravnopravnost spolova koja u svom izvještaju navodi da se četvrtina slučajeva odnosila na pružanje zaštite građanima/kama koji/e su bili/e izloženi/e svim oblicima nasilja u obitelji kao i partnerskog nasilja. Povezano sa slučajevima obiteljskog/partnerskog nasilja, žene su i dalje većinom žrtve nasilja u obitelji. I dalje se određen broj pritužbi građana/ki odnosi na neprepoznavanje pojedinih oblika obiteljskog nasilja (prvenstveno psihičkog i ekonomskog) od strane nadležnih institucija, kao i neprimjenjivanje rodno senzibilnog pristupa u procesuiranju počinitelja i zaštiti žrtve. Ured pravobraniteljice za ravnopravnost spolova bilježi usporavanje kontinuiranog pada prekršajnih djela nasilja u obitelji, a, u usporedbi s prošlim godinama, bilježi se preko stopostotni trend porasta ukupnog broja kaznenih djela s elementima nasilja među bliskim osobama, uz preko stopostotni porast broja žena žrtava nasilja među bliskim

osobama. Pravobraniteljica upozorava da osobe koje jesu ili su bile u intimnim vezama ili koje se smatraju parovima, ali najčešće ne žive (ili nisu živjele) u zajedničkom kućanstvu, još uvijek nemaju odgovarajuću pravnu zaštitu od nasilja. Temeljem pritužbi žena žrtava partnerskog nasilja, kojih je sve više, uočeno je kako partnersko nasilje karakterizira prisila i kontroliranje partnerica te da je nasilje potaknuto prestankom partnerske veze. Pravobraniteljica smatra da se partnersko nasilje treba na odgovarajući način sankcionirati sukladno Zakonu o ravnopravnosti spolova koji bi se u tom dijelu morao nadopuniti ovlaštenim tužiteljima, sankcijama i odgovarajućim zaštitnim mjerama.

PROSVJED HRVATSKA MOŽE BOLJE!

KAKO POTAKNUTI DA SE BORBA ZA LJUDSKA PRAVA ODVIJA NA RAZINI CIJELE RH

Eli Pijaca Plavšić

KAKO JE SVE KRENULO?

Bila je srijeda, 25. svibnja 2016. Ekspertna radna skupina za provedbu Cjelovite kurikularne reforme, na čelu s Borisom Jokićem, dala je ostavku zbog izuzetno loše suradnje s ministrom i Ministarstvom znanosti, obrazovanja i sporta, na provedbi cjelovite kurikularne reforme te zbog jakih političkih pritisaka koji su prije svega dolazili od strane Saborskog odbora za obrazovanje koje je tražilo proširenje članova Ekspertne radne skupine¹¹. Reakcija javnosti na ostavku bila je iznenađujuća, osjetilo se da su građani ljuti jer su vjerovali da je ovo reforma koja ima izgleda i budućnost, koja nije politizirana te koju provodi i osmišljava struka. U tom trenutku dio organizacija civilnog društva, posebno onih uključenih u koordinaciju GOOD inicijative¹² (Inicijative za sustavno i kvalitetno uvođenje odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo u odgojno-obrazovni sustav), odlučilo je da se nešto mora učiniti i da je ovo tema oko koje se treba i može mobilizirati široka podrška. Stiglo je vrijeme da građani konačno kažu što misle o načinu na koji se donose važne odluke o ključnim pitanjima u našoj zemlji, a obrazovanje svakako jest jedno od pitanja koje se tiče svih nas. Paralelno su se počela odvijati 2 procesa: početni impuls udruge RODA kojoj se pak javila jedna mama i zamolila da je spoje s organizacijama iz Rijeke koje bi mogle pomoći u organizaciji prosvjeda ukoliko se proces reforme zaustavi. Na drugom dijelu grada, nas nekoliko iz GOOD inicijative okupilo se u prostorijama Foruma za slobodu odgoja i krenuli smo s idejama. Jedna od prvih stvari koju su naše kolege u uredu učinile jest da su pretraživali na Internetu: „kako organizirati prosvjed?“, budući da mi kao organizacija nismo imali iskustva u samostalnom organiziranju prosvjeda. Na početku smo imali samo jedan velik papir na koji smo zapisivali neke prve ideje. Počeli smo s imenom prosvjeda i inicijative i zaključili kako je rečenica

11 <http://vijesti.hrt.hr/336421/odstupa-li-ekspertna-radna-skupina-za-reformu-kurikuluma>

12 <http://goo.hr/good-inicijativa/>

koju je Boris Jokić stalno koristio – *Hrvatska može bolje* – ono oko čega možemo dobiti široku podršku. Od prvog smo trenutka željeli velik prosvjed i zato smo odmah krenuli u konzultacije sa širom skupinom organizacija okupljenih u Platformu 112. Komunicirali smo i s udrugom RODA te vrlo brzo dogovorili zajedničku platformu djelovanja. Znali smo da moramo brzo reagirati, znali smo da ako želimo prosvjed s puno ljudi treba nam i više dana za organizaciju, no nismo željeli izgubiti momentum. U tom trenutku smo rekli: „Imamo tjedan dana, neka prosvjed bude iduću srijedu“, a tada se netko sjetio da se taj dan obilježava Globalni dan roditelja i sve se jednostavno „posložilo“. Pred nama je bio produžen vikend i trebali smo ustvrditi koliki su nam kapaciteti na raspolaganju. Srećom, ljudi u organizacijama civilnog društva su navikli na *ad hoc* djelovanje i mijenjanje osobnih i organizacijskih planova kako bi odgovorili na hitnu potrebu koja se u društvu javila pa smo sve uspjeli dogovoriti već prvi dan. Baze ili *Stožer za obranu obrazovanja*, kako smo ga od milja zvali, bio je u Forumu za slobodu odgoja, Hrvatskom debatnom društvu i, na sam dan prosvjeda, u GONG-u. Potom smo se sjetili da moramo pokušati osigurati i podršku sindikata te smo ih odmah kontaktirali. Zahvaljujući međusobnom povjerenju koje smo gradili kroz prethodne zajedničke akcije, uspjeli smo i to.

ORGANIZIRAJMO SE I UMREŽIMO!

Naš je cilj od prvog dana bio napraviti velik prosvjed. Računali smo s najmanje 10 000 ljudi te smo, interno, sve ispod toga definirali kao nedovoljno dobro. No, znali smo da smo na dobrom putu već drugoga dana organizacije prosvjeda kad smo shvatili kako imamo ozbiljan i entuzijastičan tim, volontere i volonterke, suradnike širom Hrvatske, građane i građanke koji su nam slali poruke podrške i počeli se samoinicijativno uključivati, a elan je sve više rastao. Već u ponedjeljak, dva dana prije prosvjeda, imali smo podršku 300 organizacija civilnog društva¹³ diljem Hrvatske, od organizacija koje su se bavile djecom i mladima do braniteljskih udruga te uključenost gotovo svih većih sindikata. Velika je podrška bila i aktivno uključenje Hrvatskog dizajnerskog društva čiji su članovi i članice upotrijebili vlastitu kreativnost u svrhu podrške prosvjedu te su i oni pridonijeli mobilizaciji građana, kao, uostalom, i svi oni koji su snimali poruke podrške i pozivali ljude na dolazak. Iako smo se potajno nadali da će ovaj prosvjed biti po energiji i snazi sličan legendarnom prosvjedu

13 <http://hrvatskamozebolje.org/tko-podrzava-ovu-inicijativu/>

za Radio 101, bili smo iznimno oprezni oko procjena jer smo bili svjesni kako živimo u vremenima tzv. Facebook aktivizma.

Što se tiče organizacije, u prvim trenucima nije bilo dijeljenja uloga. Svatko je automatski preuzeo dio posla za koji je smatrao da je kompetentan i gdje može najviše pridonijeti. Ono što je možda važno istaknuti oko organizacije ovog prosvjeda jest da smo svi uključeni dijelili istu ideju oko toga kakav prosvjed želimo te se o toj ideji trebalo razgovarati na sastancima s većim brojem volonterki i volontera.

Tek se drugog dana organizacije prosvjeda koordinacija počela sama nazirati i tada su uspostavljeni timovi koji su međusobno komunicirali. Sastanci koordinacijskog tima održavali su se 2 puta dnevno i na njemu se izvještavalo o učinjenom, potencijalnim problemima te se radio plan prioriteta do sljedećeg sastanka. U svemu je bila najvažnija pravodobna razmjena informacija i dogovor. Zahvaljujući modernim tehnologijama, i oni koji su bili u *stožeru* i oni uključeni „na daljinu“ imali su sve informacije u istom trenutku i odluke su se donosile vrlo brzo. Potrebno je napomenuti kako će se aktivistički priručnici svakako trebati nadopuniti uputama o tome kako učinkovito koristiti različite internetske aplikacije za komunikaciju. Naše je mišljenje kako su nam aplikacije *Google Drive* i *WhatsApp* bili najveći saveznici u koordinaciji svih aktivnosti za Zagreb kao i sve ostale gradove u Hrvatskoj i svijetu. Također, postojalo je iznimno puno zajedničkog rada – nas desetak iz najužeg tima bili smo tih dana stalno zajedno, bez toga ne bismo uspjeli. Ključno je opet bilo međusobno povjerenje, ali i činjenica da svi uključeni u organizaciju imaju ili podružnice ili bliske suradnike, kako organizacije, tako i pojedince, u drugim dijelovima Hrvatske koje smo mogli odmah mobilizirati za organizaciju lokalnih prosvjeda.

KLJUČNI MOMENTI U PRIPREMI JEDNOG PROSVJEDA

Već prvog dana fokusirali smo se na prijavu skupa i dobivanje svih potrebnih dozvola. Bilo je izuzetno malo vremena i znali smo da za ishođenje svih dozvola treba doslovno kampirati u Policijskoj postaji i Gradu Zagrebu. Za osiguranje prosvjeda smo angažirali 10 profesionalnih zaštitara i 107 volonterki i volontera redara. Aktivisti koji imaju iskustva s većim prosvjedima su nam pomogli u koordinaciji redara.

Sastavili smo upute za sudionike i sudionice prosvjeda koje smo danima dijelili putem društvenih mreža, pozivali smo roditelje da na prosvjed dolaze sa svojom djecom, da kod kuće rade transparente i šuškalice. Upravo zbog takve naše poruke policija ovaj prosvjed nije ocijenila visokorizičnim, a nismo ni mi. Učinili smo sve što smo mogli da ljudima prenesemo svoju viziju ovog događanja – mi prosvjeduemo za znanje i obrazovanje.

Naše ključne poruke bile su sljedeće: Podupiranje stručne obrazovne reforme je domoljubni čin!; Škole djeci trebaju dati konkurentna znanja i vještine za život u 21. stoljeću!; Struka mora biti iznad politike!; Obrazovna reforma je nacionalni i strateški interes i potrebno je da oko nje imamo konsenzus!. Smatrali smo da će ljudi razumjeti naše pozitivne poruke, i jesu, da će prepoznati zajednički interes i ciljeve koji su važniji od trajanja mandata jedne konkretne vlasti, i jesu. To nismo provukli samo kroz upute sudionicima, već i nazivom Inicijative i prosvjeda – Hrvatska može bolje, te izborom voditelja i govornika i govornica s pozornice, a na kraju i izborom pjesme Arsena Dedića *Kad bi svi ljudi na svijetu*. Bilo nam je posebno drago kada nam je obitelj Arsena Dedića dala prava da pjesmu izvodimo na zagrebačkom, ali i svim drugim prosvjedima, štoviše, dali su i punu podršku našoj Inicijativi i našim porukama. Dan prije prosvjeda netko se sjetio kako je bitno da ovaj prosvjed bude inkluzivan te smo odmah angažirali kolegicu koja je bila prevoditeljica na znakovni jezik i koja je cijeli zagrebački prosvjed prevodila što je uistinu bio jedan od izuzetnih momenata prosvjeda.

Mi kao organizatori, učinili smo sve da do nijednog incidenta ne dođe, ali i prepustili dio odgovornosti za reakcije na sudionike, pritom držeći događaj pod kontrolom i trudeći se da se nezadovoljstvo i bijes s kojim su ljudi došli na trgove kanalizira na miran način. I mislimo da smo to umnogome i uspjeli iako je sigurno bilo i onih kojima smo bili „preblagi“. Ispalo je da smo bili u pravu kad smo pretpostavili da i građani žele takav prosvjed, dostojanstven, inkluzivan, istovremeno dirljiv, a snažan i gromoglasan.

U ponedjeljak, dva dana prije prosvjeda organizirali smo konferenciju za novinare gdje smo željeli pozvati građane i građanke na prosvjed te prenijeti naše poruke. Od tog trenutka interes medija bio je nevjerovatan. Kolegica koja je vodila komunikacijski i PR dio Inicijative svaki je čas slala poruke tko treba otići na koju televiziju, radio, novinari su neprestano zvali. Onda su se počeli javljati i strani mediji i, koliko se sjećam, na sam dan prosvjeda je bilo akreditirano više od 100 novinara. N1 televizija nam je javila kako će uživo prenositi cijeli prosvjed, a konferencija za novinare prije samog prosvjeda brojala je na

desetke novinara i TV kuća te mislim da je svima nama, tek u tom trenutku, možda par sati prije prosvjeda, postalo jasno da će to stvarno biti veliko jer do tada se uopće nismo imali vremena baviti se bilo kakvim procjenama.

Poseban dio posla bila je koordinacija drugih gradova i bili smo jako iznenađeni brzinom kojom su se građani, pojedinačno, *ad hoc* inicijative i organizacije uspjele lokalno organizirati. Sjećam se da je u jednom trenutku došlo više različitih inicijativa da se prosvjed organizira na Korčuli pa se činilo kako će na Korčuli biti više paralelnih događanja. Dobrom koordinacijom uspjeti smo povezati inicijative i na Korčuli organizirati jedan prosvjed na kojem je bilo iznimno puno ljudi. Potom su se počeli javljati gradovi izvan Hrvatske: Berlin, London, Brisel pa čak i Šangaj i Quatar. Ljudi su se jednostavno željeli okupiti i dati podršku. Organizacijski dio lokalnih prosvjeda bio je prepušten lokalnim organizacijama u koje smo imali puno povjerenje. S njima smo bili u stalnom kontaktu, pomagali smo im oko angažiranja građana i medija, u pokrivanju troškova koje su imali (iako se dobar dio njih samostalno snašao), slali smo im glavne poruke i naše zahtjeve, pomagali oko odabira govornika i govornica na prosvjedu. Ono što je nama bilo bitno jest da komuniciramo iste poruke na svim prosvjedima, a sama organizacija programa bila je dio autonomnih odluka svake lokalne inicijative. Uz to, lokalnim inicijativama smo dostavljali materijale za prosvjed (majice, bedževe i gdje je bilo moguće transparente) i zapravo, kada pogledam unatrag, dosta je nevjerojatno da smo u tako kratkom vremenu sve to i uspjeti organizirati. Rad s lokalnim inicijativama bio je uistinu sjajan, a njihov entuzijizam i želja za promjenom nešto je što je tih dana dalo velik vjetar u leđa našim naporima.

Pisanje samog sinopsisa prosvjeda počelo se pripremati već u nedjelju. Nabavili smo ideje, dorađivali tekst i na njemu radili dan i noć te smo bili iznimno zadovoljni s finalnim proizvodom. U njega smo ubacili i govore izabranih govornika i govornica i sve se savršeno uklopilo. Čak nam se javila i jedna PR stručnjakinja i volonterski ponudila da nam pomogne u pripremi govornika te je za sve to bilo jedno sjajno iskustvo. Kulturnjaci 2016 koji su od početka bili s nama u organizaciji pronašli su nam sjajne voditelje, mlade glumce Adriana i Lukreciju i njihova energija izvrsno se uklopila s našim idejama. Na dan prosvjeda imali smo generalnu probu i prolazili kroz sinopsis i već tada su neki od nas pustili suzu na sjajne govore.

Unatoč nevjerojatnoj količini volonterskog rada koja je i obilježila organizaciju prosvjeda 1. lipnja 2016. godine, neke smo stvari morali i platiti. Troškovi su se većim dijelom odnosili na unajmljivanja pozornice, ekrana, razglasa. Tu su bili

i neki drugi troškovi koji uvijek prate veća javna događanja: zaštitari, čišćenje Trga odmah nakon prosvjeda, dežurstvo kola hitne pomoći s medicinskim timom. Sklopili smo sporazum o financiranju sa sindikatima, koji su sudjelovali u pokrivanju dobrog dijela troškova, RODA-e su organizirale kampanju na Indieogou koja nam je pomogla premostiti iznos koji nam je nedostajao i u svega nekoliko sati, donacijama građana i građanki, taj smo iznos i prikupili. Ono što nismo potrošili kasnije smo preusmjerili u fond za stipendije za mlade roditelje studente i u rujnu 2016. dodijeli stipendiju jednoj mladoj obitelji.

Zagrebački prosvjed je na kraju koštao 86.317,61 kn, a u drugim gradovima gdje se prosvjed organizirao uglavnom su se pokrivali troškovi razglasa, bine i ZAMP-a koji nam je ujedno bio i jedan od većih troškova.

Zahvaljujemo svim građanima i građankama koji su nam u tako kratkom vremenu svojim donacijama omogućili da sve naše ideje ostvarimo. Vodeći se načelom transparentnosti, nakon prosvjeda smo objavili i financijski izvještaj o potrošenim sredstvima jer smo i na taj način željeli pružiti dobar primjer važnosti transparentnog izvještavanja, a to smo i bili dužni napraviti prema svim građanima i građankama koji su nas podržali.¹⁴

Što se tiče političkih pritisaka, od prvog smo dana slali poruku da nas političke stranke kao partneri ne zanimaju, da je ovo građanski, a ne stranački skup. Zato pritisaka nije ni bilo jer je svima od početka bilo jasno da kroz našu Inicijativu neće moći skupljati nikakve političke bodove. Najviše energije u tih sedam dana potrošili smo upravo na to da stalno govorimo i objašnjavamo kako s ovim skupom političke stranke nemaju nikakve veze.

Naša poruka od početka je bila „Struka ispred politike!“ i znali smo kako za govornike želimo imati jedino učenike, učitelje i roditelje. Interes je bio velik i na žalost nismo mogli sve prihvatiti pa smo zajedno s kolegama i kolegicama iz škola i iz sindikata odabrali govornike. Svima drugima koji su željeli govoriti i koje smo željeli da govore smo pozvali da daju svoj doprinos objavom podrške i svog razmišljanja na društvenim mrežama. Na taj poziv odazvalo se na desetke javnih osoba, prosvjetara i svih onih koji su shvatili da je o ovome važno progovoriti.

14 <http://hrvatskamozebolje.org/financijski-izvjestaj-prosvjeda-hrvatska-moze-bolje/>

Na sam dan prosvjeda objavili smo i naše zahtjeve i oni su bili pročitani kako na zagrebačkom, tako i na svim lokalnim prosvjedima. Inicijativa Hrvatska može bolje prosvjedima je zatražila:

- slobodu obrazovnim radnicima da bez pritiska i cenzure dovrše posao na Cjelovitoj kurikularnoj reformi
- od Sabora da jednoglasno donese Zaključak o podršci ovoj reformi i modelu te da odbace zaključke saborskog Odbora za obrazovanje
- od Sabora da donese rezoluciju o obrazovanju kao nacionalnom strateškom interesu koja će obvezati ovu, ali i sve sljedeće Vlade
- od Vlade i ministra Predraga Šustara da osiguraju novac i autonomiju za provedbu reforme.
- Vladi republike Hrvatske: zaštitite obrazovanje od političkih i interesnih sabotaza ili odstupite!

ŠTO JE ORGANIZATORIMA OSTALO KAO NAJUPEČATLJIVJE U ORGANIZACIJI OVOG PROSVJEDA?

Nakon intenzivna sedmodnevnog rada u kojem smo uspjeli dobiti podršku najrazličitijih udruga iz cijele Hrvatske, od udruga branitelja, udruga osoba s invaliditetom, izviđača te brojnih sindikata i sindikalnih središnjica, učitelja i učiteljica, roditelja, nakon svih tih slika punih trgova Zagreba, Splita, Rijeke, Zadra, Dubrovnika, Osijeka, Pule, Poreča, Virovitice, Slavenskoga Broda, Križevaca, Varaždina, Cresa, Korčule, sudjelovanja desetaka tisuća ljudi koji su shvatili naše poruke i odlučili prosvjedovati za budućnost i obrazovanje svoje djece, nećakinja i nećaka, svojih učenika, čestitali smo si na sjajno obavljenom poslu, a u nastavku su izjave nekih od članova užeg koordinacijskog tima o tome po čemu će oni pamtiti organizaciju prosvjeda „Hrvatska može bolje!“.

Ivana Zanze: Možemo i trebamo biti uključivi prema svima i uvijek imamo priliku za to, bez obzira što radimo. Tako smo mi željeli da i gluhe i nagluhe osobe „čuju“ poruke i prosvjeduju. Mislim da je ovo prvi inkluzivni prosvjed kod nas, a i puno dalje. Zauvijek ću pamtiti sliku koju sam gledala s pozornice – desetine tisuća ljudi koji na znakovnom jeziku „buče“.

Marko Kovačić: Najviše ću pamtiti rad s lokalnim organizacijama, u malim lokalnim zajednicama gdje su se javljali građani i građanke i lokalne organizacije od kojih neki nisu imali iskustva u organizaciji prosvjeda. Bilo je predivno raditi s njima!

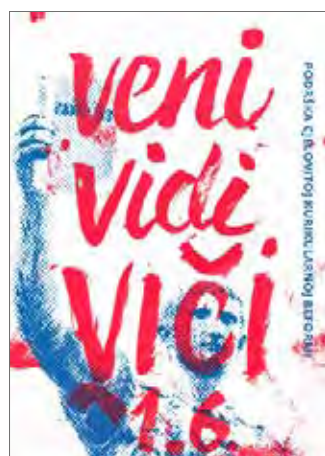
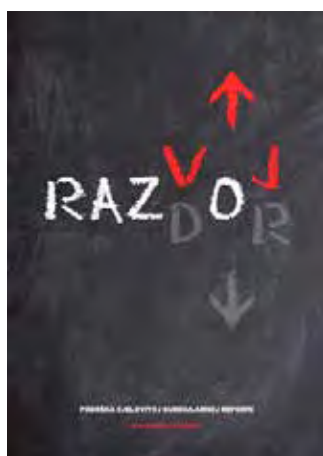
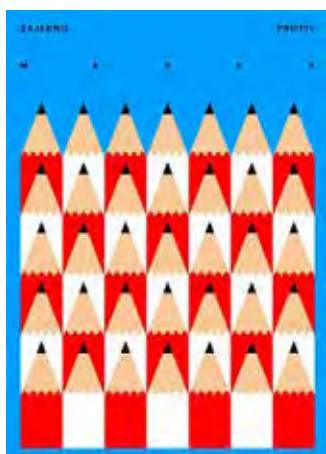
Nikola Baketa: Definitivno sam naučio što je krizno upravljanje, bilo je situacija za koje nisam mogao vjerovati da bi ih ikad mogao odraditi. Isto tako, ono što ću pamtiti je povjerenje koje su nam građani pružili i neizmjereno im hvala na tome.

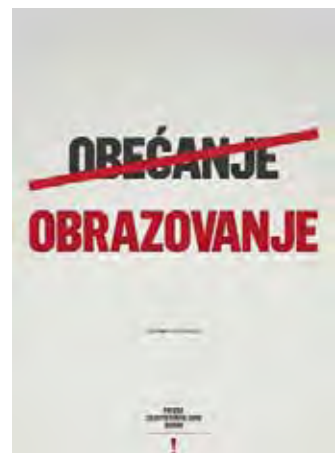
Mario Bajkuša: 1. 6. pamtit ću po tome što su ljudi otvorena srca udružili snage da pošalju jasnu poruku o potrebi sustavne i kvalitetne obrazovne reforme. U tih tjedan dana, ljudi koji su radili u organizaciji prosvjeda su zapravo živjeli tu novu školu koju bi trebala donijeti Cjelovita kurikularna reforma. Visoka razina profesionalnosti i međusobnog povjerenja, osobna odgovornost i otvorenost prema dijalogu. Sve se to zapravo može podvesti pod zajednički nazivnik i moto organizacijskog tima - #samoljubav. Prosvjed koji se dogodio 1.6.2016. je doslovno ostvarenje mog osobnog sna. Prije dvije ili tri godine sam kolegicama i kolegama govorio kako sanjam dan kad će ulice hrvatskih gradova biti ispunjene građanima koji hodaju za bolje i kvalitetnije obrazovanje, za vraćanje dostojanstva učiteljskom pozivu, za to da hrvatske škole budu sretno škole. Prije dvije godine to je samo bio san. 1. lipnja to se uistinu i dogodilo.

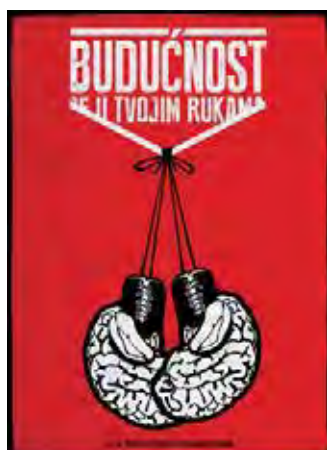
EPILOG

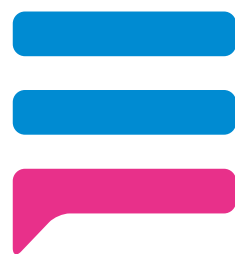
Sredinom lipnja 2016. godine Vladi RH je izglasano nepovjerenje i raspisani su novi izbori. Ono što smo tog trenutka znali jest da će reforma obrazovanja biti jedna od ključnih tema u predizbornoj kampanji. I to se dogodilo. Sve stranke naglašavale su potrebu nastavka obrazovne reforme i govorile o obrazovanju kao strateškom interesu Hrvatske. Naša očekivanja od onih koji će preuzeti vlast bila su izrazito velika jer smo smatrali kako nitko ne može ignorirati glas građana. Danas, s pogledom unatrag, i svim onim što se trenutno (ne)dogđa u Hrvatskoj po pitanju obrazovne reforme ne mogu reći da smo bili izuzetno uspješni jer su naša očekivanja bila puno veća. No, ne treba odustajati, ovaj prosvjed i Inicijativa Hrvatska može bolje! pokazali su kako je glas građana važan, kako je moguće okupiti građane na bitnim temama za njihovu budućnost te dobiti podršku najširih društvenih krugova komunicirajući jasne i pozitivne poruke. To je ono što može poslužiti kao inspiracija svima onima koji žele promjene i koji često ne vjeruju u moć pojedinca i aktivnog građanina.

2

**SAVJETI I MATERIJALI
ZA OSNAŽIVANJE
RAZLIČITIH
CILJANIH SKUPINA
ZA DJELOVANJE U
SUSTAVU ZAŠTITE
LJUDSKIH PRAVA**

TRENING O LJUDSKIM PRAVIMA ZA UDRUGE MLADIH I ZA MLADE

Monika Pažur, Cvijeta Senta, Mirela Travar

Ovaj dokument je napravljen na temelju provedenog trodnevnog treninga¹ o uvodu u sustav i problematiku ljudskih prava. Njegova svrha je omogućiti trenerima i trenericama koji posjeduju znanja i vještine u ovom sadržajnom području da provedu jednake aktivnosti i ostvare postavljene ciljeve.

Dizajn i program obrazovnog treninga, autorsko je djelo trenerica.²

TRENERSKA PRIPREMA S RAZRAĐENIM RADIONICAMA ZA TRODNEVNI TRENING O LJUDSKIM PRAVIMA

Ciljevi treninga su sljedeći:

- Polaznici/ice će steći znanja i razumijevanje o osnovama sustava ljudskih prava (što su ljudska prava, koja su temeljna obilježja, koji su mehanizmi zaštite ljudskih prava)
- Polaznici/ice će biti upoznati s pravima manjinskih skupina (zašto postoje prava manjinskih skupina, kako se ona štite)

Trening je namijenjen grupi od 12-16 polaznika/ica koji se međusobno ne poznaju. Za provedbu treninga potrebna su dva trenera/ice.

1 U okviru projekta Lokalne priče: put prema ljudskim pravima financiranog od strane EU

2 Autorice su Mirela Travar, Cvijeta Senta i Monika Pažur. Materijali su dostupni za korištenje, ali se prilikom korištenja treba koristiti logotipom Mreže mladih Hrvatske.

TRENERSKA PRIPREMA

Aktivnost	Trajanje	Metodologija	Potreban materijal
DAN I.			
Upoznavanje i očekivanja	3 sata	<p>Upoznajmo trenerice: Igra s post-it papirićima i pogađanja činjenica o trenericama (Aktivnost 1)</p> <p>Igre upoznavanja i stvaranje grupne kohezije: Upoznavanje u grupama: „Slično-različito“, 4 grupe (Aktivnost 2)</p> <p>Očekivanja: Drvo očekivanja (Aktivnost 3)</p> <p>Uvod u trening: Dogovor o radu (Aktivnost 4)</p> <p>Uvod u program i teme rada: polaznicima se prezentiraju kratke crtice programa, razgovorom se nastoji otprilike utvrditi razina njihova poznavanja teme, uradi se pregled programa rada</p>	<p>Post it papirići</p> <p>Flip chart</p> <p>Markeri</p>
DAN II.			
Razumijevanje ljudskih prava I.	1 sat i 15 minuta	<p>1-2-3 razbijač leda (Aktivnost 5)</p> <p>Krug ljudskih prava (Aktivnost 6)</p> <p>Aktivnost koju svaki polaznik radi individualno, a prezentira se u plenumu uz raspravu i facilitiran završetak od strane trenerice.</p>	<p>Papiri u boji</p> <p>Flomasteri u boji</p> <p>Flip chart</p>
	30 minuta	Prezentacija „ Što su ljudska prava? “ i rasprava uz prezentaciju (Dodatak 1)	<p>Projektor</p> <p>Prijenosno računalo</p>
Pauza za kavu 30 minuta			

Razumijeva- nje ljudskih prava II.	1 sat i 30 minuta	Zablude o ljudskim pravima (Aktivnost 7) Rad u grupama. Svaka grupa dobije nekoliko tema za raspravu na papirićima o zabludama koje vladaju u području ljudskih prava. Grupe zapišu glavne zaključke na <i>flipchart</i> i plenarno predstave uz facilitiranu raspravu od strane trenerice.	<i>Temе za raspravu</i> <i>Flipchart, markeri</i>
--	----------------------	---	--

Pauza za ručak 1 sat i 30 minuta

Razumijeva- nje ljudskih prava III.	1 sat i 30 minuta	Razbijač leda „Konjske utrke“ (Aktivnost 8) Korak naprijed (Aktivnost 9) Vježba uloga u kojoj sudjeluju svi polaznici. Nakon vježbe slijedi rasprava o tome kako su se polaznici osjećali u raznim ulogama u vježbi. Prezentacija „Prava manjinskih skupina“ (Dodatak 2)	<i>Krep traka</i> <i>Izjave za vježbu</i> <i>Flipchart</i> <i>Markeri</i> <i>Projektor</i> <i>Prijenosno</i> <i>računalo</i>
---	----------------------	---	--

Pauza za kavu 30 minuta

	1 sat i 30 minuta	Priče iz dvorišta (Aktivnost 10) Rad u 4 grupe na raznim pričama koje prikazuju situacije kršenja ljudskih prava. Pritom grupa odgovara na pitanja: „Koje su posljedice kršenja ovog prava za pojedince?; Koje su posljedice kršenja ovog prava za društvo?; Što ja mogu učiniti?“ U raspravi, nakon što grupe predstave odgovore na pitanja u plenumu, trenerice upute polaznike na različite mehanizme zaštite ljudskih prava.	<i>Unaprijed</i> <i>pripremljeni</i> <i>materijali: dnevne</i> <i>novine</i>
--	----------------------	--	---

Zatvaranje dana	15 minuta	Refleksija u krugu na protekli dan.
--------------------	--------------	-------------------------------------

Dan III.

Otvaranje dana	10 minuta	Kratak film o zaštiti ljudskih prava	https://www.youtube.com/watch?v=Ik53r-2YID4
-------------------	--------------	--------------------------------------	---

<i>Ljudska prava nekad i sad</i>	1 sat i 30 minuta	Borci za ljudska prava (Aktivnost 11) Rad u grupama. Svaka grupa mora naći jednog borca za ljudska prava koji je osvjedočeno nešto promijenio, postigao te potom mora izraditi prezentaciju o njemu/njoj za ostatak skupine. Nakon prezentacije svake skupine slijedi rasprava.	<i>Internet Nekoliko prijenosnih računala Flipchart Ljepilo, krep traka Markeri u boji</i>
<i>15 minuta pauza za kavu</i>			
<i>Borba za ljudska prava danas</i>	2 sata	Prezentacija „ Kulturom za ljudska prava “ (Dodatak 3) uz raspravu i objašnjenja Razgovor o odgoju i obrazovanju za ljudska prava – o temeljnim ciljevima i modelima provedbe te predavanje/razgovor o važnosti prava djece te važnosti toga da poznaju svoja prava.	<i>Projektor, prijenosno računalo Flipchart i marker</i>
<i>Refleksija i evaluacija</i>	1 sat	Završni krug u kojem polaznici daju verbalnu evaluaciju treninga. Osvrt na drvo očekivanja – Polaznici su pozvani da „uzmu“ očekivanja s drva koja su ispunjena na ovom treningu. Slijedi rasprava o neispunjenim ili „preostalim“ očekivanjima. Evaluacijski upitnici (Dodatak 4)	<i>Papir, pisalo Unaprijed pripremljeni evaluacijski listići</i>

OPIS AKTIVNOSTI

AKTIVNOST 1

Naziv radionice		<i>Upoznajmo trenerice</i>	
Trajanje radionice	15 minuta	Broj sudionika	10-20
Ciljevi:	Upoznati grupu s treneri/cama kroz interaktivnu i zabavnu vježbu		
Koraci provedbe	<p>Treneri/ce unaprijed pripremaju istinite izjave o sebi na post-it papirićima. Na jedan flip papir napišu svoja imena jedno pored drugog i pripreme post-it papiriće. Sudionici potom čitaju izjave na papirićima i lijepe ih ispod imena trenera/ica, ovisno o tome što smatraju kome pripada koja izjava.</p> <p>Nakon što su sudionici naljepili papiriće, trenerice otkrivaju što su pogodili, što nisu te obrazlažu izjave. Npr. ako je izjava „govori 4 jezika“, objasni se koja 4 jezika i kako ih je trener/ica naučio/la.</p>		
Naputci treneru/icu	Broj izjava mora biti prilagođen broju sudionika kako bi svaki sudionik imao priliku upotrijebiti barem jedan papirić. Izjave na papirićima moraju biti napisane istim rukopisom.		

AKTIVNOST 2

Naziv radionice		<i>Svi isti, a svako jedinstven</i>	
Trajanje radionice	15 minuta	Broj sudionika	10-20
Ciljevi:	Stvoriti ozračje za međusobno upoznavanje skupine Doprinijeti grupnoj koheziji		
Koraci provedbe	<p>Sudionici se podjele u skupine jednaka broja. Zadatak je da unutar skupine razgovorom pronađu po 3 stvari po kojima su različiti od svih ostalih u skupini i 3 stvari koje vrijede za sve članove skupine (po kojoj su isti svi u skupini).</p> <p>U plenumu prezentiraju ono što su otkrili jedni o drugima.</p>		

Naputci treneru/ icu Ako želite, možete dati naputak kako fizički/fiziološki zajednički elementi nisu dopušteni: svi imamo kosu, svi imamo dvije ruke i sl.

AKTIVNOST 3

Naziv radionice	<i>Drvo očekivanja</i>		
Trajanje radionice	20 minuta	Broj sudionika	10-20
Ciljevi:	<p>Saznati što sudionici očekuju od treninga</p> <p>Saznati ima li potrebe za izmjenama programa rada sukladno očekivanjima polaznika</p> <p>Uvesti sudionike u temu treninga</p>		
Koraci provedbe	<p>Na jedan flip papir markerom nacrtati drvo s velikom krošnjom. Podijeliti post-it papiriće sudionicima te im dati upute da na post-it papiriće, svatko za sebe, napišu što očekuju od treninga. Nakon što su zapisali svoja očekivanja, lijepe papiriće na nacrtanu krošnju te time papirići postaju listovi na drvu očekivanja.</p> <p>Trenerice potom čitaju očekivanja i kratko ih komentiraju te, ako je bilo više pitanja, grupiraju ih prema odgovorima.</p> <p>Na drvo očekivanja se treneri moraju vratiti nakon završena treninga.</p>		
Naputci treneru/ icu	<p>Pitanja na koja će sudionici odgovarati u vezi očekivanja mogu varirati od toga što treneri/ce žele čuti od sudionika. To mogu biti: A) Što očekujete od programa treninga; B) Što očekujete od grupe s kojom ćete raditi? C) Što očekujete od sebe? D) Što očekujete od trenera/ica.</p>		

AKTIVNOST 4

Naziv radionice	<i>Utvrđivanje pravila rada</i>		
Trajanje radionice	10 minuta	Broj sudionika	8-20
Ciljevi:	<p>Utvrđiti pravila rada koja će vrijediti za cijelo vrijeme trajanja treninga</p>		

Koraci provedbe	Trenerica objasni skupini kako je važno utvrditi pravila rada kojih će se držati za vrijeme trajanja treninga. Kako bi se svi pridržavali pravila ona moraju proizaći iz same skupine. Jedan od polaznika predlaže pravilo, trenerica provjerava s ostatkom skupine slažu li se s tim pravilom te, ako se svi slažu, pravilo se upisuje na papir. Nakon što se utvrde sva pravila, ona se lijepe negdje na vidljivo mjesto i tamo se nalaze do samog kraja treninga.
Naputci treneru/ ica	Ako se skupina ne može sjetiti pravila, možete potaknuti raspravu o nekim temama: npr. međusobno slušanje, njegovanje nenasilne komunikacije, dizanje ruke kada se nešto želi reći, stišati mobitele, koliko je dozvoljeno kasniti i sl.

AKTIVNOST 5

Naziv radionice	1-2-3		
Trajanje radionice	5-10 minuta	Broj sudionika	Paran broj
Ciljevi:	Pospješiti koncentraciju sudionika/ica.		
Koraci provedbe	Sudionici se zamole da se podjele u parove i stanu jedan nasuprot drugoga. Prvi zadatak je da broje do tri naizmjenice. Nakon nekoliko minuta, trener/ica zaustavi sudionike u brojanju te im da naputak da umjesto broja 2 uvedu neki neverbalni znak (npr. pljesak). Znak mora biti dogovoren od strane oba sudionika. Sudionici u parovima ponovno počnu naizmjenično brojati do tri, no sada umjesto broja dva koriste dogovoren znak (npr. jedan - pljesak - tri). Nakon nekog vremena, parovima se zadaje i zadatak da umjesto broja 3 koriste neki neverbalni znak (koji je drugačiji od znaka za broj dva). Jednak se postupak ponavlja i s brojem 1. Na koncu, parovi naizmjenično broje do tri tako što umjesto sva tri broja koriste dogovorene neverbalne znakove. Poziva se sudionike da oni koji žele pokažu svoju kombinaciju.		
Naputci treneru/ ica	-		

AKTIVNOST 6

Naziv radionice		<i>Krug ljudskih prava</i>	
Trajanje radionice	45 min	Broj sudionika	10–20
Ciljevi:	<p>Uvesti sudionike u temu ljudskih prava</p> <p>Povezati teme ljudskih prava s ljudskim karakteristikama i potrebama</p> <p>Približiti sudionicima koncept ljudskih prava kao neotuđivih i univerzalnih</p>		
Koraci provedbe	<p>Trenerice dijele sudionicima prazne papire u boji i flomastere.</p> <p>Trenerice daju sljedeće upute sudionicima:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nacrtajte jedan krug na papir • razmišljajte o riječima koje karakteriziraju ljudska bića; razmislite o simbolima koji bi predstavljali te karakteristike te nacrtajte te simbole i napišite te riječi unutar kruga • nakon što ste ovo učinili, izvan kruga napišite što svaka ljudska karakteristika unutar kruga treba kako bi ostvarila svoj puni potencijal; npr. što naša fizička tijela trebaju kako bi bila sigurna i zdrava; što trebamo kako bismo njegovali svoje umijeće razuma; što nam je potrebno kako bismo ostvarili svoje umijeće komunikacije itd. • svaka karakteristika unutar kruga mora imati svoj odgovor izvan kruga <p>Nakon što su sudionici nacrtali svoje krugove, slijedi rasprava.</p> <p>Treneri/ce postavljaju sljedeća pitanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Što krug predstavlja? • Mislite li da bi bilo moguće oduzeti jednu ili više karakteristika iz kruga? Zašto? • Što nam riječi izvan kruga govore? 		
Naputci treneru/icu	<p>Ova vježba služi kao uvod u objašnjavanje sustava ljudskih prava te kako je on nastao pa se preporučuje nakon nje dati teorijsko-povijesni okvir.</p>		

AKTIVNOST 7

Naziv radionice		<i>Zablude o ljudskim pravima</i>	
Trajanje radionice	1 sat	Broj sudionika	10-20
Ciljevi:	<p>Problematizirati popularna mišljenja koja krivo interpretiraju značenje ljudskih prava</p> <p>Vježbati kompetencije diskusije i uvjeravanja</p> <p>Razumjeti trenutne situacije i izazove u području ljudskih prava</p> <p>Razvijati suradnički rad</p>		
Koraci provedbe	<p>Sudionici se dijele u tri grupe.</p> <p>Treneri/ice grupama daju unaprijed pripremljene izjave (svaka grupa dobije po dvije izjave) o kojima grupe moraju raspraviti.</p> <p>Zaključke rasprava moraju zapisati i predstaviti plenarno.</p>		
Naputci treneru/icu	<p>Osigurajte dovoljno vremena za raspravu jer iz će iz njih proizaći i suočavanje s vlastitim predrasudama i stereotipovima.</p> <p>Primjer izjave: „LGBT zajednica traži veća prava. Zašto bi oni mali veća prava nego mi?“</p>		

AKTIVNOST 8

Naziv radionice		<i>Konjske utrke</i>	
Trajanje radionice	5-7 minuta	Broj sudionika	Do 20
Ciljevi:	<p>Povećati stupanj koncentracije sudionika/ica.</p> <p>Omogućiti fizičko kretanje sudionika/ica.</p>		
Koraci provedbe	<p>Sudionici se zamole da stanu u krug. Objasni im se da se nalazimo na konjskim utrkama te da će im se sada objasniti ključni koraci koji su im važni za sljedeću vježbu.</p> <p>Elementi su:</p> <p><i>galopiranje konja – tapkanje po koljenima</i></p> <p><i>zavoj u desno/lijevo – kretanje po krugu u desno/lijevo</i></p> <p><i>mala prepreka – manji skok (po krugu)</i></p>		

velika prepreka – veći skok (po krugu)
 navijačice u publici – vrisak u visokim tonovima
 navijači u publici – vrisak u niskim tonovima
 fotoreporter – pokazivanje rukama kao da slikamo fotoaparatom („klik“)
 VIP loža – lagano mahanje u tišini
 završetak – radnja kao da povlačimo uzde.

Trener/ica pokreće utrku te naizmjenično daje različite upute sudionicima.

Naputci treneru/ ica

Potrebno je napomenuti sudionicima da se radi o određenom stupnju fizičkih aktivnosti te imati na umu da možda dio sudionika neće moći sudjelovati u ovom razbijaču leđa.

AKTIVNOST 9

Naziv radionice

Korak naprijed*

Trajanje radionice

45-60 minuta

Broj sudionika

10-30

Ciljevi:

Promovirati suosjećanje s drugima koji su različiti.
 Podići svijest o nejednakim mogućnostima u društvu.
 Njegovati razumijevanje o mogućim osobnim posljedicama uslijed pripadanja određenim društvenim manjinama ili kulturnim grupama.

Koraci provedbe

1. Kreirajte ugodnu atmosferu s laganom muzikom u pozadini ili zamolite sudionike da neko vrijeme provedete u tišini. Najbolji bi učinak bio kada bi svi sjeli na pod u krugu, no to provjerite sa sudionicima/icama.
2. Podijelite kartice s ulogama, bez reda, svakom sudioniku po jednu. Recite im da ih zadrže za sebe i da ih ne pokazuju nikom drugom.

Prijedlozi kartica s ulogama prilagođenih hrvatskom kontekstu:

 - Nezaposlana samohrana majka dvoje djece iz prosječne zadarske obitelji
 - Kćer lokalnog bankara, studiraš ekonomiju
 - Osoba s invaliditetom koja za kretanje isključivo treba kolica, živiš u Požegi
 - 17-ogodišnja Romkinja koja nije završila osnovnu školu
 - Osoba koja je saznala da je oboljela od AIDS-a u 23. godini života
 - Nezaposlen učitelj razredne nastave iz Šibenika
 - 24-ogodišnja djevojka izbjeglica iz Afganistana, upravo si se javila za azil u RH
 - Predsjednik stranke pomlatka HDZ-a

- Sin kineskog imigranta koji ima trgovinu u kvartu u Zagrebu
- Vlasnik uspješne firme u Zagrebu, 35 godina, neoženjen
- 22-godišnja lezbijka u Gospiću, studiraš pravni fakultet
- 24 godine, završio srednju stručnu školu u Zagrebu, nemaš roditelje

3. Pozovite ih da pročitaju svoje uloge, svatko za sebe, ne naglas.

4. Recite im da počnu s uživljavanjem u ulogu. Da biste im pomogli, pročitajte neka pitanja. Nakon svakog pitanja napravite pauzu kako biste sudionicima dali vremena da se zamisle u toj ulozi i u tom životu.

Primjeri pitanja:

Kakvo je bilo vaše djetinjstvo? U kakvoj ste kući živjeli? Koje igre ste igrali? Čime su se bavili vaši roditelji? Kakav je sada vaš svakodnevni život? Gdje se družite? Što radite ujutro, po podne, navečer? Gdje živite? Koliko novca zarađujete mjesečno? Što radite u slobodno vrijeme? Što radite za praznike? Čemu se radujete? Čega se bojite?

5. Sada zamolite sudionike da budu potpuno tihi i da se poredaju u vrstu jedni pored drugih (kao na startnoj liniji).

6. Recite sudionicima da ćete naglas pročitati listu situacija ili događaja. Svaki put kada na izjavu mogu odgovoriti sa „da”, neka naprave korak naprijed. Ako je odgovor na situaciju „ne“ tada naprave korak nazad. Ako ne mogu procijeniti odgovor na tu specifičnu situaciju, tada ostaju na mjestu.

7. Naglas čitajte situacije, jednu po jednu. Napravite pauzu između svake izjave i dajte vremena da naprave korak naprijed ili nazad i da pogledaju oko sebe, da vide koji je njihov položaj u odnosu na ostale.

Prijedlozi situacija/događaja:

Nikada se nisi susretao s bilo kakvom ozbiljnom financijskom teškoćom. Imaš pristojan dom s telefonskom linijom i televizorom.

Osjećaš da se tvoj jezik, vjera i kultura poštuju u društvu u kojem živiš.

Osjećaš da je tvoje mišljenje o socijalnim i političkim pitanjima važno i da se tvoji stavovi slušaju.

Druge osobe se savjetuju s tobom o različitim pitanjima.

Ne bojiš se da će te policija zaustaviti.

Znaš kome se možeš obratiti za savjet i pomoć, ako treba.

Nisi nikada osjećao/la diskriminaciju zbog svog porijekla.

Imaš socijalnu i zdravstvenu zaštitu adekvatnu svojim potrebama.

Možeš ići na odmor jednom godišnje.

Možeš pozvati prijatelje kod sebe doma na večeru.

Imaš zanimljiv život i pozitivan stav o svojoj budućnosti.

Možeš studirati i birati profesiju po vlastitom izboru.

Ne bojiš se da ćeš biti uznemiravan ili napadnut na ulici ili u medijima.

*Možeš glasati na nacionalnim i lokalnim izborima.
Možeš obilježiti svoje najvažnije vjerske praznike s obitelji i prijateljima.
Možeš sudjelovati na međunarodnom seminaru izvan svoje države.
Ne bojiš se za budućnost svoje djece.
Možeš kupiti novu odjeću barem jednom u tri mjeseca.
Možeš se zaljubiti u koga god želiš.
Osjećaš da se tvoje sposobnosti cijene i poštuju u društvu u kojem živiš.
Možeš koristiti Internet.*

- 8.** Na kraju, pozovite sve da pogledaju svoje konačne pozicije. Tada postavite nekoliko pitanja sudionicima koji su još uvijek u svojim ulogama.

Primjeri pitanja:

Kako se osjećate na poziciji na kojoj se nalazite? Kako ste se osjećali kada ste išli ispred ostalih/zaostajali za ostalima?

Pozovite par sudionika (onih vrlo naprijed i onih najviše iza) da pročitaju tko su. Ako imate dovoljno vremena i mali broj sudionika mogu i svi reći tko su.

- 9.** Sudionici se vraćaju na svoja mjesta. Dajte im nekoliko minuta da „izađu“ iz uloge prije nego što se okupite u veliku grupu. Preporučuje se da se verbalno zamoli polaznike da sada izađu iz svojih uloga.

Nakon vježbe i „izlaženja iz uloga“, u plenumu slijedi evaluacija i analiza vježbe.

Prijedlozi pitanja su sljedeći:

- 1. Kako su se osjećali kada su koračali naprijed ili kada su ostajali na mjestu?*
 - 2. Za one koji su često koračali naprijed – kada su počeli primjećivati da se ostali ne kreću tako brzo kao oni?*
 - 3. Je li netko osjećao kao da se ignorira njih ili njihova ljudska prava?*
 - 4. Koliko je bilo lako ili teško uživjeti se u različite uloge? Kako su zamišljali da izgleda osoba koju su predstavljali?*
 - 5. Je li ova vježba na neki način ogledalo društva? Kako?*
 - 6. Koja ljudska prava su kršena za svaku od uloga?*
 - 7. Koji prvi koraci se mogu poduzeti kako bi se ukazalo na nejednakosti u društvu?*
-

**Naputci treneru/
icu**

Na početku, u fazi uživljavanja u uloge, možda će neki od sudionika reći da malo znaju o životu osobe u čiju bi se ulogu trebali uživjeti. Recite im da to nije posebno važno, da koriste svoju maštu za pitanja na koja ne znaju odgovore.

Snaga ove aktivnosti leži u utisku stvarnog viđenja sve veće udaljenosti između sudionika, posebice na kraju, kad bi trebala biti velika udaljenost između onih koji su često koračali naprijed i onih koji su koračali unazad. Da povećate doživljaj, važno je da prilagodite uloge, tako da što više odražavaju stvarnost iz života sudionika/ica. Ovo se također primjenjuje ako imate veliku grupu i kada treba smisliti više uloga.

Za vrijeme analize i evaluacije važno je istražiti koliko su sudionici znali o liku uloge u koju su se uživjeli. Je li to bilo kroz osobno iskustvo, kroz druge izvore informacija (knjige, filmove i viceve)? Jesu li oni sigurni da su slike i informacije koje su imali o likovima pouzdane? Na ovaj način možete predstaviti kako djeluju stereotipi i predrasude.

Ova aktivnost je posebno značajna za kreiranje veze između različitih generacija prava (građanska/politička i socijalna/ekonomska/kulturna prava) i pristup njima. Problemi siromaštva i društvene isključenosti nisu samo problem formalnih prava – iako ovaj drugi postoji, na primjer, za izbjeglice i azilante. Vrlo često je problem u efikasnosti kod pristupa tim pravima.

* Ova vježba je djelomično preuzeta iz Compassa, priručnika za obrazovanje za ljudska prava Vijeća Europe, no prilagođena je specifičnom hrvatskom kontekstu.

AKTIVNOST 10

Naziv radionice	<i>Priče iz dvorišta</i>		
Trajanje radionice	1 sat	Broj sudionika	10-20
Ciljevi:	<p>Prepoznati povrede i kršenja ljudskih prava u lokalnom kontekstu</p> <p>Primijeniti stečeno znanje o sustavu ljudskih prava</p> <p>Razumjeti trenutne situacije i izazove u području ljudskih prava</p> <p>Razvijati suradnički rad</p> <p>Razvijati prezentacijske vještine</p>		
Koraci provedbe	<p>Sudionici se dijele u tri grupe.</p> <p>Treneri/ice grupama daju lokalne dnevne novine.</p> <p>Sudionici u grupama moraju listati novine i tražiti primjere kršenja/povreda ljudskih prava te obrazložiti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • koje je pravo kršeno • na koji način • prepoznaju li govor mržnje <p>Članke na koje naiđu moraju lijepiti na flip papir te napraviti kolaž, uz komentare grupe.</p> <p>Nakon grupnom rada, slijedi facilitirana plenarna diskusija.</p>		
Naputci treneru/ icu	<p>Osigurajte da grupe nemaju jednak sastav sudionika kao u prošloj vježbi.</p>		

AKTIVNOST 11

Naziv radionice		<i>Borci za ljudska prava</i>	
Trajanje radionice	45 minuta	Broj sudionika	10-20
Ciljevi:	<p>Oснаžiti razumijevanje povijesnog razvoja ljudskih prava te kakve to implikacije ima na svakidašnjicu</p> <p>Pružiti sudionicima informacije o evoluciji i povijesti ljudskih prava</p> <p>Razviti svijest o tome kako su ljudska prava koncept koji se razvijao kroz vrijeme</p> <p>Razvijati suradnički i istraživački rad</p> <p>Razvijati prezentacijske vještine</p>		
Koraci provedbe	<p>Sudionici se dijele u tri ili 4 grupe, ovisno o broju sudionika.</p> <p>Svaka grupa mora naći jednog borca za ljudska prava koji je osvjedočeno nešto promijenio, postigao i napraviti prezentaciju o njemu/njoj.</p> <p>Grupe se pri svom istraživačkom radu, i kasnije u plenumu, moraju voditi te odgovoriti na sljedeća pitanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zašto ste izabrali baš njega/nju • Što je napravio/napravila • Kojom skupinom prava se bavio/la • Koje je njegovo/njezino nasljedstvo <p>Nakon grupnom rada, slijedi facilitirana plenarna diskusija.</p>		
Naputci treneru/icu	<p>Osigurajte da grupe nemaju jednak sastav sudionika kao u prošloj vježbi.</p>		

TRENING ZA OSNAŽIVANJE MLADIH PRIPADNIKA/CA NEET SKUPINE

Josipa Vučica

PRIMJER PROGRAMA ZA MLADE KOJI IZLAZE IZ SUSTAVA ALTERNATIVNE SKRBI/PRAVOSUĐA

Udruga MoSt već 18 godina provodi programe skrbi i brige o beskućnicima i programe za mlade s problemima u ponašanju. Iskustvo dugogodišnjeg rada i prepoznavanje potreba korisnika i lokalne zajednice, potaknulo je MoSt na kreiranje POST programa – programa podrške mladima koji izlaze ili su već izašli iz sustava alternativne skrbi (udomiteljske obitelji, domovi za nezbrinutu djecu, odgojne ustanove) ili iz sustava pravosuđa (odgojne ustanove, maloljetnički zatvor). Nažalost, ova ranjiva skupina mladih često u najvažnijem trenutku svoga života – prvim koracima u samostalnom životu, ostane bez obiteljske podrške, ali i bez podrške sustava koji ne nudi adekvatnu podršku i praćenje nakon izlaska. Postoje mladi ljudi koji nakon različitih oblika skrbi i tretmana nalaze rješenje svoje životne situacije u prihvatilištima i prenočištima za beskućnike što se može prepoznati kao poraz društva u kojem ti mladi žive. POST je osmišljen upravo za njih te zajedno s njima nadopunjavan i usklađivan s njihovim potrebama.

POST se temelji na suradnji sa svim relevantnim pojedincima i institucijama koje zajedničkim radom i snagama mogu stvoriti mrežu podrške mladima – jedinice lokalne i regionalne samouprave, nevladine organizacije, institucije socijalne skrbi i pravosuđa, poslodavci, Hrvatski zavod za zapošljavanje, volonteri, visoka učilišta, učilišta za obrazovanje odraslih. Važan dio programa je senzibilizacija javnosti i zagovaranje prava ove skupine mladih na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini. Mladi koji izlaze iz sustava alternativne skrbi ili pravosuđa imaju velik potencijal i mogu dati značajan doprinos zajednici u kojoj žive, a uloga cijele lokalne zajednice jest da prepozna taj potencijal i mlade pozitivno usmjeri kako bi im proces odrastanja i ostamostaljivanja bio što lakši. To je jedan od načina prevencije beskućništva mladih i oblik zaštite mladih koji su u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. Temeljne vrijednosti programa su izgradnja odnosa povjerenja i međusobnog pošto-

vanja s mladima, aktivno sudjelovanje mladih u procesima donošenja odluka te stvaranje sigurna mjesta gdje uvijek mogu doći potražiti pomoć i podršku kada su im potrebne.

AKTIVNOSTI POST PROGRAMA:

1. Informiranje i pomoć u ostvarivanju prava (prava u sustavu socijalne skrbi, prava i mogućnosti na području zapošljavanja i obrazovanja itd.)
2. Savjetovanje i psihoterapija
3. Radionice životnih i socijalnih vještina (Moje osobne granice; Predrasude i uvažavanje različitosti; Prihvatljiva i neprihvatljiva ponašanja; Kako zadržati pozitivne promjene u ponašanju; Osobna odgovornost; Timski rad; Nenasilno rješavanje sukoba; Asertivno ponašanje; Kako izgraditi pozitivnu sliku o sebi; Promjena negativnih misli; Kako raspolagati novcem; Kako otvoriti račun u banci i sl.)
4. Pomoć u uključivanju u programe obrazovanja odraslih i podrška u savladavanju nastavnog sadržaja
5. Pomoć u procesu traženja i zadržavanja posla
 - Uključivanje u radionice Centra za informiranje i savjetovanje o karijeri (Zapošljavanje; Kako se svidjeti drugima u 90 sekundi i manje – važnost prvog dojma; Kako se predstaviti poslodavcu)
 - Pisanje i slanje životopisa i molbi za posao
 - Pripreme za razgovor za posao
6. Podizanje razine kompetencija za zapošljavanje
 - Učenje engleskog jezika uz pomoć volontera i volonterki
 - Uključivanje u različite neformalne obrazovne aktivnosti (kulinarske radionice, informatički tečajevi, radionice šminkanja, izrade koktela i sl.)
7. Senzibiliziranje i kontaktiranje s poslodavcima
8. Pomoć pri izradi osobnih dokumenata
9. Pomoć u samostalnom stanovanju
10. Uključivanje u volontiranje u lokalnoj zajednici
11. Ostale usluge u skladu s potrebama mladih

TRENERSKA PRIPREMA S RAZRAĐENIM RADIONICAMA ZA DVODNEVNI TRENING ZA MLADE PRIPADNIKE/CE NEET SKUPINE

Svrha ovog dokumenta je omogućiti trenerima i trenericama koji posjeduju znanja i vještine u ovom sadržajnom području da provedu jednake aktivnosti i ostvare postavljene ciljeve.

Trening je namijenjen za 12-16 polaznika/ica koji se međusobno ne poznaju. Za provedbu treninga potrebna su dva trenera/ice.

Cilj treninga je osnaživanje mladih pripadnika/ca NEET skupine za zapošljavanje.

LITERATURA:

1. Bićanić, J. (2009.): Vježbanje životnih vještina – Priručnik za razrednike, Alinea, Zagreb
2. Bucay, J. (2010.): Ispričat ću ti priču, Fraktura, Zagreb
3. CESI – Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje (2015.): Priručnik – radionice osnaživanja za mlade nezaposlene žene
http://www.cesi.hr/attach/_k/kurikulum_-_final.pdf
4. Council of Europe (2012.): COMPASS – Manual for Human Rights Education with Young People
<http://www.coe.int/compass>
5. Hrvatski Crveni križ: Ja to vidim ovako
http://www.hck.hr/upload_data/txt_editor/Mladi/Vidis_li_isto_sto_i_ja.pdf
6. Mijević – Ridički, R., Maleš, D., Rijavec, M. (2001.): Odgoj za razvoj, Alinea, Zagreb
7. Šušić V. (2005.): Uz tebe sam – Priručnik za voditelje edukacije mladih pomagača, Upravni odjel za socijalnu skrb i zdravstvo Grada Zadra
8. Udruga Igra, SOS Dječje selo Hrvatska i Dječji dom Maestral (2014.): OkvirKo – priručnik za osnaživanje mladih u procesu izlaska iz alternativne skrbi
<http://udrugaignra.hr/wp-content/uploads/2011/03/2-kako.pdf>
9. Interni materijali udruge MoSt

TRENERSKA PRIPREMA

Aktivnost	Trajanje	Metodologija	Potreban materijal
DAN I.			
Upoznavanje Očekivanja	1 sat	Predstavljanje voditelja Voditelji se predstavljaju (osobno - profesionalno) Predstavljanje sudionika u parovima Podjela sudionika u parove, razgovor i predstavljanje Definiranje očekivanja Očekivanja od treninga, od sebe, od voditelja Predstavljanje tema, dogovor o radu Osvrt na očekivanja, uvod u program i teme	Fascikle Post it papirići Flipchart Markeri Kemijske/olovke
Pauza 15 min			
Upoznavanje Grupna kohezija	1 sat 30 min	Ja sam... 10 izjava koje počinju sa <i>Ja sam...</i> Rijeka identiteta Pisanje pozitivnih osobina i kreiranje rijeke identiteta Piramida života Moj osobni grb Ispunjavanje osobnog grba i predstavljanje u grupi	A4 papiri – bijeli A4 papiri – zeleni i plavi Olovke Radni list <i>Moj osobni grb</i> (goo.gl/wDMejC)
Pauza 1 sat			
Komunikacij- ske vještine	1 sat 30 min	Uvodna aktivnost I Što je komunikacija? Predrasude o komunikaciji Definicija i vrste komunikacije Što nam olakšava a što otežava komunikaciju? Dvominutna priča Prodaja predmeta u grupi	Kartice za igranje uloga Hamer papir Markeri Kartice s predrasudama o komunikaciji Razni predmeti i vrećica

Pauza 15 min

<i>Timski rad</i>	1 sat 15 min	Prelazak preko konopa Podjela u grupe i zajedničko prelaženje konopa Izgradnja mosta Podjela u grupe i izgradnja mosta Čvor	<i>Konop</i> <i>Selotejp</i> <i>A4 papiri</i> <i>Škare</i> <i>Hamer papir</i> <i>Flomasteri</i>
-------------------	--------------	--	--

<i>Evaluacija</i>	15 min	Zaključak dana Usmena evaluacija i samoprocjena Osvrt na aktivnosti i samoprocjena što je svaki sudionik dobio za sebe
-------------------	--------	--

DAN II.

<i>Priprema za traženje posla</i>	1 sat 30 min	Uvod u temu https://www.youtube.com/watch?v=IBGaBS34a1A https://www.youtube.com/watch?v=ocbZAFjtlCw SWOT analiza Snage, slabosti, prilike, prijetnje u zapošljavanju Europass životopis i molba za posao Prezentacija primjera	<i>Laptop</i> <i>Projektor</i> <i>SWOT analiza radni list</i> <i>(goo.gl/rNKemc)</i> <i>Europass - primjer životopisa</i> <i>goo.gl/z2aOb0</i> <i>goo.gl/GvrSXXN</i> <i>Primjeri molbi za posao</i> <i>goo.gl/eWq6eN</i>
-----------------------------------	--------------	---	--

Pauza 15 min

<i>Pisanje životopisa i priprema za intervju</i>	1 sat 30 min	Pisanje životopisa Europass format Razgovor za posao Razmjena iskustava Igranje uloga	<i>Europass - obrasci za sudionike</i> <i>Papirići i vrećica</i> <i>Primjeri oglasa za posao</i>
--	--------------	---	--

Pauza 1 sat

Planiranje Informiranje	1 sat	Moj plan traženja posla OkvirKo Mogućnosti pomoći i podrške u lokalnoj zajednici Oluja ideja Priča za kraj Žabe u vrhnju (Jorge Bucay)	Radni list – Moj plan traženja posla goo.gl/V5Fuow Priča za kraj Flipchart
Evaluacija	30 min	Osvrt na očekivanja Ispunjavanje evaluacijskog listića	Flipchart s očekivanjima Evaluacijski listić

OPIS AKTIVNOSTI

AKTIVNOST 1

Aktivnost 1	Upoznavanje Očekivanja		
Trajanje	1 sat	Broj sudionika	12-16
Ciljevi	Međusobno se upoznati i definirati očekivanja Stvoriti ozračje za povezivanje sudionika Predstaviti program		
Koraci provedbe	Predstavljanje voditelja Voditelji se predstave tako da kažu nekoliko informacija iz svog osobnog i profesionalnog područja života.		
	Predstavljanje sudionika u parovima Sudionici se podijele u parove i dogovore se tko će biti osoba A, a tko osoba B. Osoba A dobije 5 minuta da se predstavi osobi B, nakon čega zamijene uloge. U grupi predstavljaju jedan drugoga. Uputa je da sudionici mogu podijeliti jedan s drugim čime se žele baviti, što rade u slobodno vrijeme, što ih veseli u životu, koliko imaju godina, koje filmove vole gledati, koju glazbu vole slušati i sl. Cilj je međusobno povezivanje i upoznavanje.		
	Definiranje očekivanja Voditelji podijele svakom sudioniku tri post it papirića u tri različite boje		

– sudionici na jedan pišu očekivanja od treninga, na drugi očekivanja od voditelja i na treći očekivanja od samih sebe. Voditelji post it papiriće zalijepe u tri kolone na flipchart.

Predstavljanje tema, dogovor o radu

Voditelji pročitaju koja su sve očekivanja navedena na flipchartu. Ako netko od sudionika navede očekivanje koje neće moći ostvariti na treningu, važno je naglasiti gdje može potražiti te informacije i kome se sve može obratiti za pomoć. Voditelji predstave teme i okvirni program i način rada (teme, vremensko trajanje, dogovor o pauzama, pravila u grupi i sl.)

AKTIVNOST 2

Aktivnost 2

Upoznavanje Grupna kohezija

Trajanje

1 sat 30 min

Broj sudionika

12-16

Ciljevi

Doprinijeti međusobnom povezivanju i stvaranju grupne kohezije
Osvijestiti potencijale i međusobne sličnosti i razlike kod sudionika

Koraci provedbe

Ja sam...

Voditelji i sudionici na A4 papir pišu 10 rečenica koje počinju sa *Ja sam...*
Nakon toga u grupi prezentiraju što je svatko napisao za sebe.

Rijeka identiteta

Voditelji i sudionici dobiju po tri plava ili zelena A4 papira i na njih napišu po jednu svoju osobinu. U prostoriji posložimo na pod ispunjene papire i kreiramo rijeku identiteta. Svatko u grupi kaže svoje ime i prođe od početka do kraja rijeke skačući po papirima/osobinama koje ga opisuju.

Piramida života

Voditelji podijele sudionicima A4 papire i daju sljedeću uputu: *Razmislite što vam je sve potrebno u životu da biste bili zadovoljni i sretni. Napišite sve što vam padne na pamet – osobe, osobine, stvari, pojave. Kad završite označite sve što ste napisali brojevima od jedan na više, tako da ono što vam je najvažnije označite brojem jedan, a manje važno većim brojevima.* Sudionici za ovaj dio vježbe imaju 10 minuta na raspolaganju. Nakon toga im voditelji daju sljedeću uputu: *Zamislite da je sve ono što ste napisali kamenje od kojeg ćete graditi piramidu. Okrenite list na drugu stranu i nacrtajte piramidu koju ćete popuniti kamenjem. Na dno upišite ono što vam je najvažnije – to su kameni temeljci koji nose piramidu. Ono što vam je najmanje važno neka*

bude na vrhu piramide. Potom im voditelji daju uputu da razmisle koje životne vrijednosti su povezane sa stvarima koje su stavili u svoju piramidu i pozvati dobrovoljce da podijele svoj rad s drugima u grupi.

Moj osobni grb

Radni list *Moj osobni grb* se može naći u priručniku *Vidiš li isto što i ja?* Crvenog križa na sljedećoj poveznici: goo.gl/wDMejC. Voditelji i sudionici ispunjavaju grb na način da u njega upišu tri vještine koje su naučili u životu, tri svoja potencijala, tri životna cilja i za što bi voljeli dobiti Nobelovu nagradu. Ispod grba upisuje se životni moto. Svatko ispunjava grb za sebe nakon čega slijedi predstavljanje u grupi i zajednička rasprava o tome što im je bilo najteže, a što najlakše upisati, znamo li prepoznati svoje snage i potencijale te kako nam oni mogu pomoći u ostvarenju ciljeva.

AKTIVNOST 3

Aktivnost 3

Komunikacijske vještine

Trajanje

1 sat 30 min

Broj sudionika

12-16

Ciljevi

Osvijestiti važnost neverbalne komunikacije
Potaknuti samoprocjenu komunikacijskih vještina kod sudionika
Poboljšati prezentacijske vještine kod sudionika
Povećati znanja o komunikacijskim vještinama kod sudionika

Koraci provedbe

Uvodna aktivnost I

Sudionici dobiju uputu da se poredaju jedan pored drugog od najmlađeg do najstarijeg, ali da ne smiju pričati za vrijeme vježbe.

Što je komunikacija?

Sudionici se podijele u šest manjih grupa i svaka grupa dobije karticu s jednom izjavom. Zadatak je da se u grupi dogovore slažu li se s tom izjavom ili ne i da svoj stav argumentiraju pred svima u velikoj grupi. Svi sudionici su pozvani u raspravu da kažu svoje mišljenje slažu li se s grupom ili ne.

Izjave za kartice:

- Komuniciranje je nešto što svi znaju. Dobro komuniciranje je samo po sebi razumljivo.
- Komunicira se riječima.
- Komunikaciju je moguće izbjeći.
- Komunikacija je svjesna i namjeravana aktivnost. Moguće je u potpunosti ovladati svojom komunikacijom.

- Opsežnija komunikacija vodi boljim odnosima i boljem rješavanju problema.
- Prikladnom komunikacijom možemo sve ostvariti.

Potrebno je objasniti sudionicima da se radi o predrasudama u komunikaciji i dati im uputu da u istim malim grupama naprave plakat na kojem će predstaviti što je komunikacija, koje su vrste komunikacije i što nam olakšava, a što otežava komunikaciju. Po završetku vježbe, svaka grupa predstavi svoj plakat i voditelji daju nekoliko primjera definicije komunikacije.

Dvominutna priča

Sudionici se podijele u parove (osoba A i osoba B) i dobiju sljedeću uputu: *Svatko će dobiti karticu sa zadatkom. Pročitajte ga, ali ga ne smijete pokazivati ili reći osobi s kojom ste u paru. Postupite po dobivenom zadatku. Imate dvije minute vremena.*

Osoba A dobije karticu 1, osoba B karticu 2. Potom se uloge mijenjaju. Osoba A dobije karticu 3, osoba B karticu 4. Uputa je da ponovno imaju dvije minute i trebaju postupiti po uputi koja piše na kartici. Slijedi zajednička rasprava o tome što im je bilo lakše – govoriti bez prestanka ili slušati? Kakav dojam su stekli o sugovorniku? Što su najviše kod njega primjećivali – izgled, ono što je govorio ili kako se ponašao? O čemu su razmišljali tijekom razgovora – o svom zadatku ili su pratili osobu s kojom su bili u paru?

Tekst za kartice:

Kartica 1: Dok ti sugovornik govori sljedeće dvije minute, pokaži mu neverbalno (bez riječi) da ti je jako zanimljiv!

Kartica 2: Ispričaj osobi s kojom si u paru kako si proveo jučerašnji dan!

Kartica 3: Ispričaj osobi s kojom si u paru sve o tvom najdražem filmu!

Kartica 4: Dok ti sugovornik govori sljedeće dvije minute, pokaži mu neverbalno (bez riječi) da ti je jako dosadno!

Prodaja predmeta u grupi

Voditelji pripreme različite predmete i stave ih u vrećicu u sredinu kruga. Svaki sudionik vadi neki predmet iz vrećice te ga na što bolji i kreativniji način prezentira i pokušava ga „prodati“ ostalim članovima grupe. Voditelji naglase važnost prezentacije i upute sudionike da razmisle o tome kako prezentiraju sami sebe – jesu li svjesni svojih prednosti i potencijala i znaju li ih predstaviti drugima? Koliko nam u tome pomažu ili odmažu naše komunikacijske vještine?

AKTIVNOST 4

Aktivnost 4		Timski rad	
Trajanje	1 sat 15 min	Broj sudionika	12-16
Ciljevi	<p>Osvijestiti ponašanja u timskom radu kod sudionika</p> <p>Potaknuti međusobno usklađivanje i suradnju u rješavanju zadataka kod sudionika</p>		
Koraci provedbe	<p>Uvodna aktivnost – prelazak preko konopa</p> <p>Sudionici se podijele u manje grupe (ovisno o broju članova). Voditelji drže konop u visini struka najvišeg člana, a zadatak je da grupe pređu preko konopa držeći se stalno za ruke.</p> <p>Izgradnja mosta</p> <p>Sudionici se podijele u manje grupe po 4 ili 5 članova. Svaka grupa dobije isti materijal (papir, hamer, ljepilo, škare, flomasteri) i uputu da u 30 minuta izgradi most od dobivenog materijala. Voditelji kažu kako svi trebaju završiti u dogovorenom vremenskom roku i da će oni ocijeniti mostove nakon izgradnje i odlučiti koji je najbolji. Nakon aktivnosti sa sudionicima se razgovara o tome kako su surađivali, na koji način su podijelili zadatke i odgovornosti, kako su se osjećali za vrijeme rada, jesu li uvažavali druge, jesu li zadovoljni rezultatom i što bi drugi put napravili drugačije?</p> <p>Čvor</p> <p>Sudionici stanu u krug, zatvore oči i ispruže ruke ispred sebe. Uputa je da zatvorenih očiju uhvate ruku druge osobe, otvore oči i pokušaju raspetljati čvor i vratiti se u krug kakav je bio na početku aktivnosti.</p>		

AKTIVNOST 5

Aktivnost 5		Evaluacija	
Trajanje	15 min	Broj sudionika	12-16
Ciljevi	<p>Osvijestiti što je svaki sudionik dobio za sebe tijekom prvog dana treninga</p>		
Koraci provedbe	<p>Voditelji i sudionici usmeno kažu svoj dojam današnjeg dana – koja im asocijacija prva pada na pamet i što su dobili za sebe?</p>		

AKTIVNOST 6

Aktivnost 6 Priprema za traženje posla			
Trajanje	1 sat 30 min	Broj sudionika	12-16
Ciljevi	<p>Osvijestiti potencijale i prednosti za zapošljavanje kod sudionika</p> <p>Potaknuti sudionike na razvoj vlastitih potencijala</p> <p>Informirati o načinima pisanja životopisa i molbi za posao</p>		
Koraci provedbe	<p>Uvod u temu</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=IBGaBS34a1A</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=ocbZAFjtCw</p> <p>Voditelji podsjetite sudionike na teme današnjeg dana i pozovu sudionike da podijele svoje iskustvo sa zapošljavanjem – imaju li radnog iskustva, jesu li pisali životopis i molbu za posao, kako su se pripremali za razgovore za posao i sl. Voditelji podijele svoje iskustvo ili zanimljive primjere o zapošljavanju.</p> <p>SWOT analiza</p> <p>Voditelji sudionicima podijele radni list „SWOT analiza“ i objasne svrhu vježbe – važno je osvijestiti svoje snage, slabosti, mogućnosti i prijetnje u zapošljavanju i reći da se podsjetite svega što su radili prethodni dan. Dodatna pitanja sudionicima za pojašnjenje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koje osobine mi olakšavaju, a koje otežavaju zapošljavanje? • Koje potencijale imam i koja znanja i vještine još mogu nadograditi? • Imam li dovoljno informacija o mjerama zapošljavanja za mlade? • Postoje li mogućnosti dodatnog obrazovanja u mojoj lokalnoj zajednici? • Znam li svoja prava u slučaju nezaposlenosti? <p>Važno je da sudionici naprave SWOT analizu za sebe uzimajući u obzir kontekst lokalne zajednice u kojoj žive. Sudionici podijele svoju SWOT analizu s grupom, a voditelji ih usmjeravaju da prepoznaju što iz analize ovisi o njima samima i što mogu promijeniti, nadograditi ili poboljšati.</p> <p>Europass životopis i molba za posao</p> <p>Voditelji sudionicima prezentiraju primjere životopisa i molbi za posao. Važno je staviti naglasak da životopis i molba trebaju biti jasno i sažeto napisane.</p>		

AKTIVNOST 7

Aktivnost 7		Pisanje životopisa i priprema za intervju	
Trajanje	1 sat 30 min	Broj sudionika	12-16
Ciljevi	<p>Naučiti sudionike kako izraditi životopis</p> <p>Razvijati vještine predstavljanja i prezentacije</p> <p>Osvijestiti važnost pripreme za razgovor za posao kod sudionika</p>		
Koraci provedbe	<p>Pisanje životopisa</p> <p>Voditelji sudionicima podijele obrasce europass životopisa i upute ih na kojoj će stranici ispuniti svoj životopis nakon radionice (goo.gl/aKk7mk). Voditelji svakom sudioniku pomažu u ispunjavanju podataka.</p> <p>Razgovor za posao</p> <p>Voditelji sudionicima podijele prazne papiriće na koje svatko piše savjete koje bi dali jedni drugima prije odlaska na razgovor za posao. Jedan savjet se piše na jedan papirić, a svaki papirić se presavine i stavi u vrećicu. Nakon toga, svaki sudionik izvlači iz vrećice papirić, pročita ga naglas i cijela grupa raspravlja o tim savjetima. Aktivnost traje sve dok se ne pročita zadnji papirić. Voditelji daju uputu sudionicima da se prisjete i prethodnih aktivnosti u konkretiziranju savjeta.</p> <p>Dodatna pitanja za promišljanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kako se ponašati na razgovoru za posao? • Kako se odjenuti? • Koje informacije je najvažnije reći? • Na što je potrebno pripaziti u neverbalnoj komunikaciji? • Koje informacije o tom poslu ili firmi potražiti prije odlaska na razgovor? • Koja pitanja postaviti poslodavcu? • Što nas poslodavac ne smije pitati? <p>Nakon završetka rasprave, voditelji podijele sudionike u grupe po troje i daju uputu da se članovi grupe dogovore tko će biti u ulozi poslodavca, tko u ulozi osobe koja dolazi na razgovor za posao, a tko će biti u ulozi promatrača. Za ovu vježbu je važno da voditelji pripreme različite primjere oglasa za posao koji se mogu naći na stranicama Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Svaka grupa odabire koji oglas želi uzeti kao podlogu za vježbu igranja uloga. Grupe mogu odabrati i svoje primjere.</p> <p>Pitanja za dodatno pojašnjavanje uloga poslodavca i posloprimca:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koje osobine treba imati radnik kojem bi dao posao? • Kakvog radnika nipošto ne želim zaposliti? • Koja kreativna pitanja mogu postaviti osobi koja dolazi na razgovor? 		

- Kakav sam ja radnik?
- Zbog čega bi bio dobar za ovaj posao?
- Koja pitanja želim postaviti poslodavcu?
- Kakav dojam želim ostaviti?

Voditelji pomažu sudionicima da se pripreme za ulogu i kada su svi članovi grupa spremni, imaju 15 minuta na raspolaganju za igranje uloga. Promatrač prati i zapisuje kako je komunicirao poslodavac, a kako posloprimac, što je iz njegove perspektive bilo dobro u predstavljanju posloprimca, a što bi on napravio drugačije da je na njegovom mjestu i sl. Nakon isteka vremena, u grupi se zajednički raspravlja kako se tko osjećao u svojoj ulozi, što bi napravio drugačije na sljedećem razgovoru za posao, kako su doživjeli osobu koja je s njima razgovarala i sl. Voditelji naglašavaju važnost prvog dojma i neverbalne komunikacije tijekom razgovora za posao, te zaključuju temu ponavljanjem onoga što je sve važno za kvalitetnu pripremu za razgovor za posao.

AKTIVNOST 8

Aktivnost 8		Planiranje i informiranje	
Trajanje	1 sat	Broj sudionika	12-16
Ciljevi	Informirati sudionike o mogućnostima obrazovanja i zapošljavanja u lokalnoj zajednici Potaknuti sudionike na aktivno traženje zaposlenja		
Koraci provedbe	Moj plan traženja posla Voditelji pripreme radne listove „Moj plan traženja posla“ za svakog sudionika i daju uputu da svatko ispuni radni list za sebe. Voditelji za vrijeme vježbe potiču sudionike na promišljanje i pomažu im u ispunjavanju planova. Sudionici predstave svoj plan ostalim članovima grupe.		
	Mogućnosti pomoći i podrške u lokalnoj zajednici Voditelji se unaprijed pripreme i informiraju o mogućnostima koje se pružaju mladima u njihovoj lokalnoj zajednici na području formalnog i neformalnog obrazovanja i zapošljavanja, oblicima pomoći i podrške koje mladima pružaju jedinice lokalne i regionalne samouprave, institucijama i organizacijama koje rade s mladima i sl. Cijela grupa metodom oluje ideja navodi koje mogućnosti prepoznaju u svojoj lokalnoj zajednici dok voditelj zapisuje na flipchart.		

Priča za kraj – Žabe u vrhnju (Jorge Bucay)

Voditelji sudionicima pročitaju priču za kraj i daju svakom sudioniku isprintan primjerak. Voditelji pozovu sudionike da nakon priče podijele s drugima kako su čuli priču i koju poruku su prepoznali.

PRIČA:

Bile jednom dvije žabe koje su upale u posudu s vrhnjem. Odmah su shvatile da tonu: bilo je nemoguće dugo plivati i plutati u toj smjesi gustoj poput živoga blata. U početku su žabe lamatale nogama u vrhnju kako bi dosegnule rub posude. Ali bilo je uzalud; samo su se praćakale na istome mjestu i tonule. Osjećale su da je sve teže izaći na površinu i disati. Jedna od njih glasno je rekla: „Ne mogu više. Nemoguće je izaći odavde. U ovome se ne može plivati. Budući da ću umrijeti, ne vidim razloga da produljujem ovu patnju. Ne razumijem kakva smisla ima umrijeti od iscrpljenosti zbog uzaludna napora”. Rekavši to, prestane lupati nogama i brzo potone, doslovno ju je progutala bijela gusta tekućina. Druga žaba, ona upornija i možda tvrdoglavija, rekla je samoj sebi: „Ne postoji način! Ništa se ne može učiniti da isplivam iz ovoga. Ipak, makar se smrt približila, radije ću se boriti do posljednjeg daha. Ne želim umrijeti ni sekundu prije no što kucne moj čas”. Nastavila je lupati nogama i praćakati se satima stalno na istome mjestu, a da se nije pomaknula ni centimetra. Iznenada, od tolika batrganja i lupanja batacima, udaranja i batrganja, vrhnje se pretvorilo u maslac. Iznenadena, žaba skoči i kližući dođe do ruba posude. Odande se mogla vratiti kući sretno krekećući.

AKTIVNOST 9

Aktivnost 9		Evaluacija	
Trajanje	30 min	Broj sudionika	12-16
Ciljevi	Osvijestiti što je svaki sudionik dobio za sebe na treningu		
Koraci provedbe	<p>Voditelji i sudionici usmeno kažu svoj dojam treninga – koja im asocijacija prva pada na pamet i što su dobili za sebe? Voditelji pripreme flipchart s očekivanjima koje su sudionici napisali prvi dan treninga i svi zajedno diskutiraju o ispunjenim i neispunjenim ili „preostalim“ očekivanjima.</p> <p>Na kraju treninga sudionici ispunjavaju evaluacijski listić.</p> <p><i>Pitanja za evaluaciju:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Procijenite na skali od 1-5 (1-najniža ocjena; 5-najviša ocjena) koliko ste općenito zadovoljni: <ol style="list-style-type: none"> Sudjelovanjem na treningu 1 2 3 4 5 Dobivenim znanjima i vještinama 1 2 3 4 5 Atmosferom u grupi 1 2 3 4 5 Organizacijom treninga 1 2 3 4 5 Korištenim metodama 1 2 3 4 5 Što vam se osobito svidjelo na radionicama? Što biste promijenili u programu? 		

SMJERNICE ZA NASTAVNIKE/CE ZA PODUČAVANJE TEMA IZ PODRUČJA LJUDSKIH PRAVA

Ana Preveden

Povod rasprave i učenja o ljudskim pravima može biti gotovo svaka tema i situacija s kojom su učenici upoznati – bilo da se radi o nečemu aktualnom na razini škole ili o trenutnoj društveno-političkoj situaciji. Aktualnost će ukazati na bitnost njihove uključenosti i utjecaja na takve procese dok će eventualna rasprava o temama koje se obrađuju s određenim vremenskim odmakom, biti odlična za omogućavanje uvida ako se radi o vrlo kontroverzним i svezremenim temama.

Školska okruženja u kojima vlada otvorena i podržavajuća atmosfera još uvijek su iznimno rijetka, kao i škole koje se posvećeno bave pitanjima ljudskih prava svojim angažmanom u lokalnoj zajednici i radom s učenicima te koje to vide kao jedan od svojih važnijih zadataka. No, i ona u kojima demokratska kultura, kultura diskusije o različitim stavovima i razmišljanjima, uvažavanja i otvorenosti nije njegovana tim više poziva nastavnike i ostalo školsko stručno osoblje da, koristeći različite oblike rada, insistira na otvaranju prostora dijaloga i rasprave o temama potrebe za njegovanjem ljudskih prava svih, uvijek i jednako.

Neki osnovni preduvjeti koje nastavnik treba zadovoljiti prije početka rada na temi ljudskih prava u školskom okruženju jesu:

- poznavati svoje učenike
- poznavati aktualnu društveno-političku situaciju
- poznavati osnovne teme i pojmove iz područja ljudskih prava
- osigurati siguran prostor za rad (u smislu fizičkog prostora i prostora za iznošenje različitih misli i stavova) te
- vrlo pripremljeno i planski voditi proces učenja i istraživanja na ovu temu.

Budući da se radi o svakodnevici koju živimo, to pred učitelje stavlja brojne izazove: od načina i metodologije rada na temama ljudskih prava, do tehničkih i vremenskih ograničenja u izvođenju. Učenje o ljudskim pravima neodvojivo je od konstruktivne rasprave o različitim temama i poznatim primjerima. Način

na koji se nastavnik priprema za ovaj tip nastave te na koji je vodi neodvojiv je od vrijednosti koje pozivaju na uključivost i poštivanje ljudskih prava kao i rezultati učenja koji trebaju biti definirani u najširem mogućem obliku.

Nastava u kojoj učenici razgovaraju o temama povezanim s ljudskim pravima treba zadovoljiti i osigurati minimum standarda i vrijednosti koje promiče:

- nenasilnu komunikaciju
- slobodu govora i izražavanja misli i stavova
- poticanje na raspravu i dijalog
- učenje i istraživanje
- sagledavanje pitanja poštovanja i kršenja ljudskih prava iz perspektive koja je drugačija od aktualne
- argumentiranje „za“ i „protiv“ određenih uvriježenih stavova i razmišljanja
- uvažavanje.

Nastavnik svojim primjerom korištenja otvorenog govora tijela, „ja poruka“ kao i asertivnog ponašanja može znatno doprinijeti osiguravanju atmosfere pogodne za plodnu raspravu i učenje, kao i potaknuti učenike da i sami usvoje takav način promišljanja o društveno-političkom kontekstu kojime su okruženi.

Prethodno spomenuto „sigurno okruženje“ dužnost je prije svega nastavnika koji vodi aktivnosti ovog tipa i mora biti više od sigurnog fizičkog prostora za rad. Učenik koji sudjeluje u ovakvim aktivnostima mora biti siguran u to da njegovo izražavanje osobnih misli i stavova kroz raspravu o ljudskim pravima neće imati negativne posljedice na njegov daljnji boravak u školi, posebice ako se vodi prethodno spomenutim vrijednostima i standardima s kojima svi sudionici trebaju biti usuglašeni i upoznati. Naravno, vrijednosti i stavove zajedničkog rada i komunikacije treba prethodno dogovoriti i u njihovoj izradi osigurati što je kvalitetnije moguće sudjelovanje svih iz grupe.

Primjeri, teme i vježbe koje nastavnik koristi u radu trebaju poštovati ujednačen omjer pozitivnih i negativnih primjera unutar teme ljudskih prava kako bi se ukazalo na ozbiljne posljedice kršenja ljudskih prava kao i njihova zanemarivanja, ali, još važnije, kako bi se ukazalo na stvarno postojanje mogućnosti utjecaja i pozitivne promjene.

Nastavnik uvijek može iskoristiti suradnju sa školskim vijećem učenika ili lokalnom organizacijom civilnog društva te s njima zajednički organizirati aktivnosti koje će potaknuti diskusiju o aktualnim pitanjima u školi. Na primjer, iako nije nužno da svaka škola ima debatni klub niti da svaki učenik sudjeluje

u njegovu radu, moguće je organizirati debate učenika uključenih u rad kluba na različite teme iz područja ljudskih prava, otvorene za slušanje svih ostalih učenika škole, a kako bi se, makar pasivnim sudjelovanjem u ovom tipu aktivnosti, potaknulo na aktivno razmišljanje i razmjenu mišljenja o određenim pitanjima i problemima. Ovakav tip sudjelovanja može služiti i kao uvod u temu rasprave na satu razredne nastave.

Suradnjom s lokalnim organizacijama civilnog društva moguće je organizirati i sudjelovati u različitim okruglim stolovima i tribinama te neformalnim obrazovnim aktivnostima koje se bave različitim temama iz područja ljudskih prava, unutar i van škole.

Ovo je samo jedan primjer kako nastavnik može iskoristiti umrežavanje i korištenje resursa za rad unutar škole i iz lokalne zajednice na učinkovit način. Uzevši u obzir ograničene vremenske resurse unutar kojih je moguće bavljenje temom ljudskih prava (razredna nastava je jednom tjedno po 45 minuta), a poštujući prethodno navedene minimalne standarde i vrijednosti, pred nastavnika koji želi poučavati prava i slobode stavljen je velik izazov koji zahtijeva dobru pripremu.

Nastavnik na satu razredne nastave može najbolje organizirati specifične aktivnosti povezane s ovom temom, no, da bi aktivnosti doista imale trajnog učinka, neophodno ih je planirati zajednički s ostalim predmetnim nastavnicima kako bi se pojedina pitanja iz područja ljudskih prava obradila dubinski i iz više različitih kuteva gledanja.

Nastavnik može na početku školske godine definirati nekoliko bitnih svevremenskih i aktualnih tema, na primjer:

- zabrana mučenja
- sloboda od siromaštva
- nediskriminacija
- pravo na zdravlje
- ljudska prava žena
- vladavina prava i pravedni sudski postupak
- vjerske slobode
- pravo na obrazovanje
- ljudska prava djeteta
- prava u oružanom sukobu
- rad
- sloboda izražavanja i sloboda medija
- demokracija.

Ovo nikako nije iscrpan popis tema koje je moguće obrađivati, no daje nekakav pregled mogućnosti.

Nastavnik se tako može, na početku školske godine, s nastavnikom likovne kulture dogovoriti kada će prema nastavnom planu i programu obrađivati temu moderne likovne umjetnosti i spomenuti lik i djelo Fride Kahlo te se na to nadovezati na satu razredne nastave kroz razgovor ili gledanje filma o njezinu radu i utjecaju na žensku borbu za ravnopravnost.

Ne može se dovoljno naglasiti važnost povezivanja sadržaja i gradiva koji se uče u sklopu predmeta u školi s aktualnim društveno-političkim događanjima kako bi učenici uvidjeli važnost bavljenja ovom temom i ostalih sadržaja koje usvajaju u školi te njihovu primjenu i utjecaj na društveni kontekst u kojem žive.

O slobodi medija i izražavanja može se razgovarati koristeći analizu slobodnih i manje slobodnih medijskih sadržaja te iz te rasprave izvlačiti zaključke o prednostima i nedostacima tih primjera i njihovom utjecaju i odgovornosti na stanje ljudskih prava.

Učenike se može potaknuti da se pripreme za sudjelovanje čitanjem kraćih članaka o određenoj temi, praćenjem dnevnih novina i vijesti, gledanjem kraćih filmića, reklama i videa.

Primjeri i mogućnosti rada na temi ljudskih prava s učenicima su brojni i važno ih je prilagoditi učeniku, aktualnoj društveno-političkoj situaciji, okruženju te uvjetima rada. Stoga u nastavku možete pronaći resurse za koje vas potičemo da koristite u svom radu – oblikujući ih prema sebi, prilagođavajući ih, kombinirajući ih, ali i kao poticaj da stvorite svoje koje ćete podijeliti s drugima:

- Compasito – Manual on human rights education for children:
<http://www.eycb.coe.int/compasito/>
- Razumijevanje ljudskih prava – priručnik o obrazovanju za ljudska prava
- Poučavati prava i slobode – priručnik za učitelje osnovne škole s vježbama za razrednu nastavu
- Demokracija i ljudska prava u školama: teorija i praksa
- <http://hrlibrary.umn.edu/edumat/activities.shtml>

3

DODATAK

**„KAKO USPJEŠNO
KOMUNICIRATI?
- PRIRUČNIK ZA
UDRUGE“**

KAKO USPJEŠNO KOMUNICIRATI? PRIRUČNIK ZA UDRUGE

Nikola Bajai

Kao osoba angažirana u nevladinoj organizaciji sigurno ste više puta postavili sljedeća pitanja sebi i kolegama/icama: *kako povećati vidljivost organizacije u medijima i javnosti?* Vodili ste jedan specifičan projekt te ste došli do značajnih rezultata koje želite podijeliti sa zainteresiranom javnošću – *kako u potpunosti iskoristiti potencijal tih rezultata te ih učiniti održivima?* Organizirate javno događanje ili pripremate nadolazeću kampanju – *kako na pravilan način proširiti vijest o tome, a u isto vrijeme pridobiti ljude koji nisu dio vaše organizacije?* Ovo je tek nekolicina pitanja u mnoštvu njih koja se za većinu neprofitnih organizacija ispostave kao izrazito važna.

Sustavno bavljenje komunikacijom u velikom broju slučajeva je popraćeno (prvenstveno kod manjih udruga) nedostatkom ljudskih i vremenskih resursa za strukturirano i kvalitetno komuniciranje prema javnosti. Osim toga, radnici i radnice zaposleni/e u udrugama često se trebaju dodatno educirati u području komuniciranja (izvan specifičnog područja kojim se udruga bavi), upravo s ciljem izgradnje vidljivosti svoje udruge te angažiranja što većeg broja zainteresirane javnosti (do koje je prvo potrebno doprijeti) u sklopu specifične akcije te dostizanja konačnog cilja – stvaranja utjecaja (*impact*) koji je postavljen prilikom planiranja. Upravo kvalitetna i osmišljena komunikacija osigurava slanje prave poruke pravim ljudima, putem različitih komunikacijskih kanala i alata, kao i (poželjno) komunikacijske strategije kojom definiramo temeljne komunikacijske ciljeve organizacije.

Ovaj kratak priručnik izrađen u sklopu IPA projekta *Lokalne priče: put prema ljudskim pravima* daje osnovne informacije i pruža savjete partnerskim organizacijama uključenima u projekt za poboljšanje vanjske komunikacije te što kvalitetnije ostvarivanje komunikacijskog plana projekta. Komunikacija podrazumijeva suradnju s nacionalnim i lokalnim medijima, kao i pregled načina na koje je poželjno komunicirati i nastupati u medijima. Također, priručnik će obraditi pitanja kako organizirati kampanju tj. javni događaj te kako pridobiti medije i javnost na svoju stranu. Između ostaloga, objasnit će se kako pri-

stupiti izradi vlastite „adreme“, tj. baze novinara i novinarki koje prate vaše specifične teme, a i teme ljudskih prava u širem smislu.

Odnosi s javnošću koji se, u osnovi, mogu smatrati i upravljanjem ugledom organizacije, označavaju svjesno, planirano i trajno nastojanje u izgradnji odnosa i njegovanju razumijevanja i povjerenja između specifične organizacije i javnosti. Ono uključuje odnos s medijima – uspostavljanje i održavanje dobrih radnih odnosa s novinarima i novinarkama – te odnos sa zajednicom koji podrazumijeva društvene programe koji su osmišljeni upravo kako bi razvijali razumijevanje uloge organizacija civilnoga društva sa svojim sugrađanima i sugrađankama, počevši od lokalne zajednice.

Foto: Bostonmc.com

PLANIRANJE ODNOSA S JAVNOŠĆU

Sve započinje **kvalitetnim planiranjem strateške komunikacije** koja nam zadaje smjernice i jasne okvire djelovanja, kao što točno definira što, **zašto, na koji način i do kojeg roka** želimo postići. Osim što je potrebno detektirati **komunikacijske ciljeve** koje želimo postići, također je nužno upoznati se sa značajkama svakog od pristupa te općenito pravilima komuniciranja.

No, ni to nije dovoljno – različite poruke šaljemo različitim specifičnim publikama/ skupinama ljudi, stoga one moraju biti dobro osmišljene ovisno o skupini kojoj su namijenjene. Zlatno pravilo komuniciranja koje uvijek valja imati na umu glasi: **ništa se ne podrazumijeva!** Ostala pravila komuniciranja tiču se toga da:

- publika želi **istinitu i brzu informaciju**
- uvijek imate pravo zatražiti **kontekst**
- ako se od vas traži **brza reakcija**, ona treba biti promišljena, kratka i jasna
- uvijek **komunicirajte iz rakursa vaše publike**
- **konačan izgled** vijesti na kraju ipak najviše **ovisi o uredniku/ci**.

KAKO PRIVUĆI PAŽNJU MEDIJA?

Na samome početku, najvažnije je **ponuditi pozadinu priče** novinarima/kama te prije svega – biti jasan/na. S novinarima valja **izgrađivati savezništva**, prvenstveno onima lokalnima. Valja imati na umu kako medije nije potrebno zvati za svaku sitnicu (čak zna biti kontraproduktivno) – stoga je **potrebno birati trenutke i priče**. Preporučuje se da **osobno upoznate** novinare prvom prilikom, da ih poštujete, a, po mogućnosti, možete ih i pratiti na društvenim mrežama. Svi/e oni/e će biti vaši kontakti u **adremi** koju ćete izraditi (o adremi više u nastavku teksta). Ovisno o vrsti medija, vrlo je važno prilagoditi specifičnu komunikaciju. Ono što sigurno može dovesti do dodatne medijske pažnje je sinergija s vašim korisnicima – oko zanimljivih priča udružite korisnike, dovedite ih na vaše konferencije, a, ako treba, i šokirajte. Izrazito veliku ulogu u pridobivanju medija i podržavatelja ima i **izrada vašeg originalnog sadržaja** (koji može biti video, podcast, webinar, društvena igra, istraživanje, infografika, aplikacija ili što god drugo vam padne na pamet). I zapamtite – **vijest nije ta da je održana konferencija za medije već ono što je na njoj zaključeno!**

Kvaliteta i uspješnost komunikacije analizira se klasičnom **SWOT analizom**. Akronim SWOT obuhvaća engleske riječi za **snage, slabosti, prilike i prijetnje**. Snage i slabosti spadaju u unutarnje čimbenike dok se prilike i prijetnje promatraju kao vanjski čimbenici. Od unutarnjih čimbenika tu su još: struktura organizacije, njezino članstvo te njihovo znanje i potencijali. Pod vanjske čimbenike, naravno, mogu biti uračunati različiti politički, socijalni i društveni uvjeti na koje ne možemo utjecati. **Izradite SWOT analizu za vašu organizaciju i pogledajte odakle možete započeti!**

Foto: Business News Daily

SPECIFIČNOSTI RAZLIČITIH MEDIJA: KAKO SE PRIPREMITI ZA KOJI MEDIJ?

Prilikom izrade komunikacijske strategije važno je poznavati **karakteristike svakog pojedinog medija** kako bismo mogli pravilno odlučiti koje ćemo poruke poslati u kojem obliku te kako da one što prije stignu do ciljane publike. No, činjenica jest da kojim god komunikacijskim kanalom šaljete vaše **ključne poruke**, one uvijek trebaju biti **kratke i jasne!**

TISAK

Tiskani mediji spadaju u **najstariji oblik medija**. Tisak obuhvaća dnevne novine i časopise koji (najčešće) okupljaju najpripremljenije novinare. Za razliku od radija, televizije i novih medija (društvenih mreža), još uvijek je jedna od temeljnih odrednica ove vrste medija **analitičnost** te, općenito, **pružanje detaljnijih informacija**. Osim što može obuhvaćati različite novinarske forme – primjerice, kolumne, intervjue, itd. – tisak također može biti specijalizi-

ran za određenu temu. Iako su mu temelj pisani tekstovi, od velike važnosti su popratni vizualni sadržaji – grafikoni, fotografije, itd. Među nedostacima se ističu **kratak vijek trajanja te slabije upijanje informacija od strane čitatelja/ice**. Ono što je također jedna od karakteristika tiskanih medija jest selektivnost čitateljstva, kao i ujednačenost pokrivanja cijele zemlje.

RADIO

Kad pričamo o radiju, govorimo o **brzom i neposrednom mediju** na kojem je **dojam**, zbog nedostatka slike, **važno nadomjestiti slikovitim izjavama**. Do pojave novih medija upravo je radio imao primat u **brzini prenošenja informacija**. Kao medij **dopire do velikog broja ljudi koji su u pokretu** (vožnja, rad na poslu ili kod kuće) te ne traži potpunu posvećenost korisnika i korisnica što mu je ujedno i najveća prednost kao mediju. **Najjeftiniji** je, dostupan i većem broju društvenih skupina, a igra iznimno **važnu ulogu na lokalnoj razini**, toliku da je upravo radio medij koji osigurava najveću vjerodostojnost. Kod radija je važna zanimljivost tonskog zapisa, a nužno je dodatno ponavljati i naglašavati ključne poruke. Osim što treba paziti na pozadinske zvukove, dobro je znati kako je riječ o mediju kod kojeg je lako uređivati, pa i sažeti, zvučni zapis.

LOKALNI MEDIJI

Karakteristika lokalnih medija fokusiranost je na **svakodnevne stvari** koje se tiču „malog“ čovjeka – poznavanje lokalnih podataka i glavnih preokupacija sugrađana. Iako vijesti znaju biti niže kvalitete i popraćene greškama, one su **prizemnije** i uvijek imaju **potencijal postati nacionalno važne**. Teme koje dominiraju lokalnim medijima uglavnom se tiču **sigurnosti, ekologije i zapošljavanja**.

TELEVIZIJA

Televizija je masovni medij koji svoj jak utjecaj osigurava kombinacijom pokreta, slike i zvuka. Smatra se **najautoritativnijim i najutjecajnijim medijem**, upravo zato što najviše otkriva (stručnjaci kažu kako 55% otpada na izgled i ponašanje, 38% na boju glasa i izražajnost te tek 7% na poruku koju šaljemo). Stoga valja upamtiti da TV zapravo predstavlja **dojam i impresiju**,

a tek onda ono što je izgovoreno. **Dobro je znati i da se prvi dojam stvara u tek sedam sekundi!** Općenito, televizija je medij kod kojega se nešto može teško sakriti, a mana mu može biti što često zna biti površan zbog brzine protoka informacija.

PRILIKOM DAVANJA IZJAVE ZA MEDIJE...

Prilikom **gostovanja u televizijskoj emisiji** potrebno je znati i određene „trikove“ koji vam mogu pomoći u uspješnijem odašiljanju ključnih poruka. Kao pripremu za televizijski nastup važno je **proučiti sadržaj i stil emisije** te **novinara/ku** koji/a je vodi. Također, **važno je uvježbati moguća pitanja** sukladno temi emisije te **pripremiti par ključnih informacija** (idealno tri) koje želite da budu istaknute. Također je važno **prilagoditi odabir odjeće** za tu prigodu – bez žarkih boja i previše detalja, izbjegavati crno-bijele kombinacije i upadljive uzorke. **Najvažnije izjave** potrebno je oblikovati kao **cjeline ne duže od dvadesetak sekundi**. Prilikom davanja odgovora treba koristiti **umjerenu gestikulaciju** kojom dodatno pojačavamo ključne poruke.

Ukoliko vas novinar ili novinarka kontaktira za davanje izjave ili intervjua, dogovorite termin koji odgovara i vama i njima – ne morate nužno pristati na susret odmah ili davati telefonsku izjavu. Novinar/ka vam može i poslati pitanje, a vi mu/joj možete odgovoriti pisanim putem – tako imate dovoljno vremena za fokusirano promišljanje o vašoj poruci. Prilikom davanja izjave najvažnije je **dobro se pripremiti, biti razumljiv i sažet. Na jedno se pitanje ne smije davati više od jednog odgovora**, a pritom je uvijek potrebno imati na umu **vrijeme** koje je **ograničeno**. Iznošenje što većeg broja činjenica i podataka je poželjno. Naravno, važno je **isključivo govoriti istinu**. Dodatno, uvijek bi trebalo imati i **pripremljene službene fotografije** – kako vas kao ispitanika, tako i službenih fotografija s recentnih događanja održanih od strane vaše organizacije. Ako ste dali intervju, obavezno zatražite **autorizaciju teksta** prije njegove objave.

Ukoliko izjavu dajete na **radiju**, preporučuje se prethodno napraviti **vježbe za glas i izgovor** – osim što ćete **smanjiti tremu**, zvučat ćete **jasnije**. Prilikom iznošenja ključnih poruka možete napraviti i **kratku pauzu** – tišina zna biti izrazito efektivna i dodatno zainteresirati slušatelje/ice. Općenito, koristite „**ja**“ **formu** te nastojte mijenjati dinamiku govora.

Također, **nastojte motivirati što više ljudi unutar vašeg tima na davanje izjava kako medijski prostor ne bi bio zasićen tek jednim/om predstavnikom/com vaše organizacije**.

INTERNET/NOVI MEDIJI

Karakteristike Interneta su njegova **brzina**, česta površnost (iako nekad posve suprotno, ovisno o portalu i novinaru/ki), kao i **prepravljjanje vijesti „u hodu“** (s obzirom da se vijest prvo objavljuje na Internetu). Vijesti na Internetu imaju **najduži vijek trajanja**, a sam Internet predstavlja **najdemokratičniji medij** koji spaja tekst, sliku, ton i video uz trenutačnu **mogućnost interakcije**. Ovo prenošenje vijesti još je brže u kontekstu **novih medija/društvenih mreža** koje, uz internetske portale, sve više dominiraju javnim prostorom. „Novi mediji“ jest zbirni naziv za medije koji kao komunikacijski kanal koriste Internet. Ono što nove medije razlikuje od ostalih medija je interakcija s čitateljima – sve brojnije su mogućnosti putem kojih se aktivno može sudjelovati i prenositi poruke (Facebook, YouTube, Instagram, blogovi, itd.). Može se primijetiti kako su novi mediji u svakodnevnu komunikaciju zasigurno uveli neka nova pravila. Najvažnije pravilo prilikom davanja izjava za internetski portal jest – govoriti onoliko koliko je nužno. S druge strane, na društvenim je medijima upravo cilj pokrenuti raspravu. Društvene mreže također su **efikasan alat za ciljno oglašavanje** prema točno određenim ciljanim skupinama, najčešće na Facebooku (prema navedenim interesima ili demografskim karakteristikama) i YouTubeu. Primjerice, na Facebooku, za relativno malo novca (*boostanjem*) uistinu možete višestruko povećati doseg vaše pripadajuće stranice, događanja ili specifične objave.

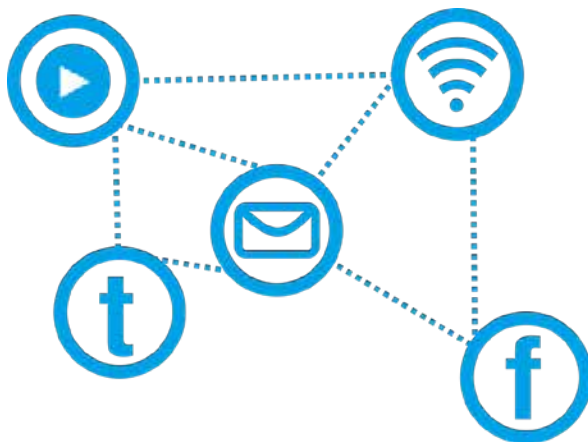

Foto: Tourdash.com

KAKO NAPISATI VIJEST?

Prilikom pisanja vijesti, važno se voditi pravilom **5W + H** koje odgovara na pitanja **TKO, ŠTO, GDJE, KADA, ZAŠTO** te **KAKO**. Upravo je ovo formula za vijest koja pruža sve potrebne informacije, po mogućnosti na što sažetiji način – „**KISS**“ pravilo (*Keep it short and Simple*). **Sažeta informacija prikazana jednostavnim jezikom** dovest će do toga da će vas razumjeti najširi krug ljudi. Stoga vijest već u prvom paragrafu treba čitatelju ponuditi dovoljno informacija da on/ona shvati o čemu se radi. To znači da vijest slijedi **formu obrnute piramide** – na samome početku potrebno je iznijeti najvažnije informacije (5H+W), potom ključne i važne informacije te dodatne (najmanje bitne informacije i detalje) na samom kraju vijesti. Imajte na umu kako čitatelj može prestati čitati vijest nakon prvog paragrafa, a vama je, naravno, cilj da ga zadržite do samog kraja vijesti.

Foto: Blogaholic.com

KOMUNIKACIJA S NOVINARIMA

U komunikaciji s novinarima uvijek budite **točni (poštujte rokove)**, **otvoreni** za komunikaciju i **govorite istinu**. Uvijek **odgovarajte na pozive i poruke** ukoliko ste kontakt osoba za određenu aktivnost koju organizirate. Ako nekim slučajem ne znate odgovor, nikad nemojte lagati, nego kažite kako ćete odgovor dostaviti čim saznate informaciju. **Nikad nemojte koristiti rečenicu „nemam komentara“**. Koristite **standardiziran jezik** prilikom odgovaranja (sa što manje stranih riječi), a u slučaju eventualne pogreške priznajte je, te demantirajte pripadajućom argumentacijom. Naravno, **kvalitetna priprema**

je **najvažnija**, kao i to da novinaru/ki s kojom surađujete ponudite dobru priču koja vašu organizaciju predstavlja i personificira na originalan i pozitivan način.

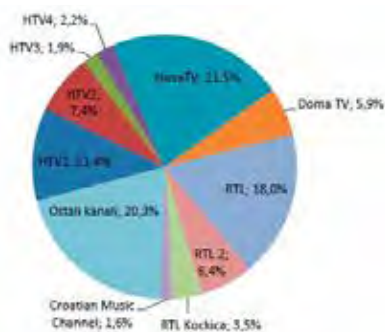
Prilikom komuniciranja, važno je slijediti **JARE** (na engleskome: CARE) **model** koji predstavlja akronim za: **J**asnoću, **A**utentičnost, **R**esponzivnost i **E**mpatiju. Važno je upamtiti kako se **prvi dojam stvara u tek sedam sekundi**, a *istina* nije ono što vi kažete već ono što drugi/a čuje. Prenošenjem informacije također je moguće iskriviti, pa i izgubiti, dio informacije te je upravo zato izrazito važno precizno komunicirati i ponavljati ključne poruke. **U svakodnevnoj komunikaciji, polovicu vremena slušamo, trećinu vremena pričamo dok pamtimo tek jednu petinu izrečenoga.**

KRATAK PREGLED MEDIJA U HRVATSKOJ: KAKO SE INFORMIRAMO?

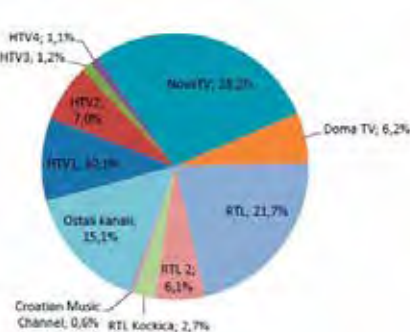
Unatoč **brojnim negativnim karakteristikama hrvatskih medija** – poput čestog elitističkog pristupa temama, krize istraživačkog novinarstva, ubrzanog rasta senzacionalizma, učestalog prepisivanja i recikliranja vijesti te sve manje obrazovanog novinarskog kadra čiji članci gube na kvaliteti, vrijedi prikazati neke od **recentnih podataka vezanih za gledanost TV kanala, kao i za posjećivanje internetskih portala**. Oni vam mogu pomoći prilikom odabira i izrađivanja strategije pristupa prema specifičnim medijima sukladno vašim područjima interesa i temama.

Grafička komparativna analiza gledanosti 10 najgledanijih kanala za vremensko razdoblje cijeli dan i vremensko razdoblje od 19 do 23 h (SHR%) za ciljnu skupinu 18–54.

Vremensko razdoblje cijeli dan

Vremensko razdoblje od 19 do 23 h

Izvor: Agencija za elektroničke medije – gledanost TV programa, ožujak 2016.

Što se tiče internetskih portala, treba razlikovati **mainstream komercijalne portale** (poput 24sata, T-Portala, Index.hr, Dnevnik.hr, Telegrama, itd.) te **ne-profitne, sektorske portale** (H-Alter, Bilten, Radnička prava, Libela, Civilno društvo itd.). Prilikom komuniciranja trebalo bi se orijentirati na obje vrste portala, s tim da je, logično, mnogo više napora potrebno za plasiranje vaše teme u *mainstream* portalima.

Treba uzeti u obzir i postojanje **agencija** – poput HINA-e, Cropix-a, Media servisa – od kojih brojni portali znaju prenositi vijesti, često i u cijelosti. Stoga je vrlo važno spomenute agencije uključiti u vašu komunikacijsku strategiju.

Webiste	↓ Real users	Reach - Internet	Page views
index.hr	2 126 000 ▲	94.87% ▲	102 702 400 ▲
24sata.hr	1 276 504 ▲	90.00% ▲	104 494 508 ▲
index.hr	1 251 215 ▲	54.54% ▲	85 288 256 ▲
okolika.hr	1 201 872 ▼	32.38% ▼	219 942 840 ▼
dnevnik.hr	1 183 147 ▲	51.57% ▲	65 159 568 ▲
net.hr	1 151 109 ▼	50.17% ▼	22 237 400 ▲
veernj.hr	1 140 920 ▼	49.77% ▼	50 000 700 ▲
hina	979 240 ▼	49.01% ▼	15 546 674 ▼
tportal.hr	949 387 ▼	41.39% ▼	44 259 912 ▲
foras.hr	789 898 ▼	34.47% ▼	16 165 909 ▼
telegraf.hr	673 593 ▲	29.05% ▲	10 000 498 ▲
vojnika.com	568 794 ▼	24.79% ▼	15 983 783 ▼
ujobodradalmoz.hr	550 472 ▲	23.99% ▲	20 886 018 ▲
magazin.hr	541 735 ▲	73.61% ▲	3 676 226 ▲
ponkaj.hr	487 622 ▼	71.69% ▼	3 586 004 ▼
hit.hr	444 092 ▲	79.36% ▲	8 611 228 ▲
vojvoart.hr	384 867 ▼	18.77% ▼	1 853 674 ▼

Izvor: Gemius, gemiusAudience, lipanj 2016.

PRAĆENJE MEDIJSKIH OBJAVA (PRESS CLIPPING)

Praćenje je faza koja nam zapravo pokazuje kakve rezultate smo ostvarili i koliko su oni u mjeri s inicijalno postavljenim očekivanjima koja smo planirali. Svrha praćenja je **identificirati spominjanje organizacije**, njezina **brenda** te **voditelja i članova** te, općenito, doznati **kako na organizaciju gledaju novinari/ke te urednici/ce**. Osim što pomaže u praćenju specifičnih problema koji su u srži rada i interesa organizacije, ono nam **uvelike služi u razumijevanju komunikacijskih snaga i slabosti organizacije**.

Problem internetskog medijskog praćenja je taj što **dobri servisi nisu besplatni za korištenje** (riječ je o nekoliko tisuća kuna troška), a neki od njih nude mogućnost i *monitoringa* društvenih mreža. Stoga **in-house praćenja** uglavnom predstavljaju posao koji oduzima mnogo vremena, kadar koji se time bavi uglavnom nije obučen, a, sukladno tome, brojne se objave i preskoče, te dolazi do kampanjskog, neredovitog praćenja i samim time stvaranja krive percepcije o razini uspješnosti vašeg komuniciranja.

Ključne riječi koje vrijedi pretraživati prilikom izrade press clippinga tiču se: **imena organizacije** (i njezine kratice), **imena ključnih osoba u organizaciji**, **tekućih projekata i usluga o kojima se izvještavalo medije i javnost**, ali i **generičkih pojmova** (poput *mladi*) koji spadaju u domenu rada vaše organizacije. Za potpunu sliku potrebno je analizirati i snimke na YouTubeu, komentare na tekstove s portala i društvenih mreža, forume na kojima se spominje vaša organizacija itd.

U sklopu planiranja, vrijedno je **postaviti mjerljive ciljeve za monitoring** koji se tiču: **broja posjeta** i **dužine boravka** na vašoj **mrežnoj stranici**, **broj impresija**, **broj otvaranja newslettera/biltena**, **broj obožavatelja**, **doseg objava na društvenim mrežama** (broj *likeova* i *shareova*). Prilikom mjerenja ovih indikatora mogu vam pomoći različiti **besplatni alati** poput: Google Analytics, Addictomatic, Twazzup i drugih. Jedna od mogućnosti je i pretplata na Google News RSS feed i to na ključne riječi koje se tiču vaših aktivnosti.

ALATI ODNOSA S JAVNOŠĆU

ADREMA

Adrema, najkraće rečeno, predstavlja **popis medijskih kontakata** (i veza-nih **medija**) s njihovim **najvažnijim podacima**. Još se zna nazivati listom medija, medijskom listom i sličnim nazivima, a u pravilu obuhvaća novinare i novinarku iz svih vrsta medija.

Kako doći do dobre adreme? Strpljivošću, stalnim dorađivanjem (ažuriranjem – promjene su vrlo česte u novinarskoj struci), *press clippingom* (praćenjem relevantnih medija za vašu organizaciju), pregledavanjem *impressuma*, zvanjem redakcija ili dobivanjem već gotove adreme koju onda valja podesiti prema potrebama vaše organizacije.

Ono što je najvažnije jest **redovno ažuriranje**. Prilikom izrade tablice u koju ćete unositi kontakte, važno je uvrstiti i stupac *napomene* koji će biti od iznimne koristi za ljude unutar vaše organizacije s obzirom da će je koristiti svi zaposleni, a nemaju svi jednako izgrađene odnose sa svim novinarima uvrštenima u adremu. U napomeni vrijedi i istaknuti novinare/urednike s kojima imate dobra, ali i loša iskustva. Korisno bi bilo istaknuti sektorske novinare, kao i urednike, a prilikom slanja elektroničke pošte uvijek treba koristiti opciju skrivene kopije (bcc).

NOVINARSKA MAPA

Novinarska mapa sadrži **osnovne materijale o organizaciji namijenjene novinarima i novinarkama**. Mape se izrađuje jer **novinari često nemaju vremena istraživati vašu organizaciju**, a u pravilu obuhvaćaju: **kratke informacije o organizaciji** (kad, gdje i od strane koga je osnovana, kako se razvijala, misija i vizija organizacije), **kratke biografije najvažnijih ljudi u organizaciji** popraćene **dodatnim izjavama/citatima**, **informacije o programima** vaše organizacije te **uslugama** koje nudite, **fotografije i druge multimedijske materijale** (poput logotipa), **linkove na vašu mrežnu stranicu** te **društvene mreže**, eventualna **najčešća pitanja i odgovore** (poznate kao FAQ) te **kontakt za medije**.

OBJAVA ZA MEDIJE

Jedan od najkorištenijih alata u odnosima s javnošću, pisan poput novinarskog izvještaja, zove se objava za medije, poznata i kao priopćenje. Priopćenje treba biti **pisano na memorandumu organizacije**, mora sadržavati termin objave, mjesto i vrijeme (ukoliko organizirate događanje), kratak informativni naslov te podnaslov s najvažnijom informacijom iz teksta. Tekst treba **sažeto** (ne preko jedne stranice) **odgovarati na sva pitanja** (s jasno naznačenim povodom), kao što treba sadržavati kontakt za medije te jasno naznačenu oznaku „objava za medije“. Tekst obavezno spremati u format .doc jer se svim drugim formatima neće nužno moći pristupiti iz svake redakcije. U pravilu valja izbjegavati slanje objava u .pdf formatu jer time onemogućujete novinarima da se posluže vašim tekstom. Pridodane fotografije šaljite u smanjenoj rezoluciji putem servisa kao što je Dropbox ili WeTransfer, a tim bolje ukoliko ste u mogućnosti poslati i audio ili video zapis (pritom pazite da cjelokupna poruka ne prelazi 5MB). Objavu obavezno šaljite ujutro i budite dostupni u slučaju poziva i dodatnih poruka ili elektroničke pošte.

KONFERENCIJA ZA MEDIJE / NOVINARE

Novinarima i novinarkama iz vaše adreme potrebno je **uputiti poziv nekoliko dana prije održavanja konferencije za medije/novinare**. Poziv bi, u pravilu, trebao uključivati i **potvrdu dolaska** (primjerice do specifičnog sata dan prije održavanja) ukoliko želite u potpunosti pratiti medijsku pokrivenost. Na potvrde dolazaka koje se zaprimaju e-poštom, poželjno se nadovezuje **telefonska provjera** dolazaka predstavnika ostalih redakcija (najčešće dan prije konferencije). Po dolasku se novinari i novinarku upisuju u popis prisutnih te im je preporučljivo **uručiti novinarsku mapu** koja **uključuje i objavu za medije s konferencije**. Po održavanju konferencije, podacima o *novim* novinarima i novinarkama **ažurirajte već postojeću adresu**. Prilikom održavanja konferencije važno je osigurati i fotografa, a po mogućnosti i *live stream* koji je sada moguće izvesti preko Facebooka. Na kraju konferencije uvijek je potrebno **osigurati dovoljno vremena za novinarska pitanja**. **Konferencije valja organizirati radnim danom** (izbjegavati ponedjeljak, ali i petak ako je moguće), **idealno između 10 i 13-14 sati** (pritom paziti na period godišnjih odmora, blagdana i produženih vikenda). Također valja paziti na druge unaprijed najavljene događaje toga tjedna.

Konferenciju za medije važno je **ne koristiti često**, za nju je upravo **važan povod** te **sadržaj** koji se nadovezuje. Nju se koristi **kada možete pružiti**

više informacija, ali i **mogućnost pitanja iz publike** ili, pak, najaviti važan događaj te približiti kompleksnu temu na konkretnim primjerima. Važno je **angažirati relevantne, ali zanimljive govornike** te razmisliti o potencijalnom prethodnom **briefingu** za novinare/ke.

Prilikom **organiziranja konferencije** važno je utvrditi **odgovorne osobe** i **rok** izvršenja za sljedeće zadatke: **scenarij** konferencije, **adremu, pripremu** i **slanje poziva, krizna pitanja i odgovore, pripremu priopćenja za javnost, moderatora** konferencije, **materijale za press kit, mape za novinare, provjeravanje prisutnosti novinara** (prema listi prisutnosti), **organizaciju prostora, prehrane, eventualne dekoracije, te slanje priopćenja za medije i press clipping.**

Konferencija za medije u pravilu ne bi trebala trajati duže od 30 minuta, a dovoljno je čak i 20 minuta. Vrlo je preporučljivo **izraditi plan u kojim medijima želimo isprovocirati objave o temi, kao i plan akcije s medijima nakon same konferencije** (ili bilo kojeg događaja kojeg organiziramo). Važno je i izraditi **plan komunikacije na društvenim mrežama** te odrediti osobe koje komuniciraju s novinarima te gostuju u određenim medijskim emisijama.

DOGAĐAJ

Riječ je o vrijednom komunikacijskom alatu koji se oslanja na **event menadžment**, a putem kojeg se na jedinstven i neposredan način prenose poruke ciljnoj javnosti. Započinje stvaranjem koncepta koji bi trebao sadržavati **svrhu** (zašto?), **definiranje publike** (kome?), **odabir lokacije, točnog vremena** te **proračun** (s koliko sredstava raspolažemo?).

NEWSLETTER/BILTEN

Izdavanje biltena na (minimalno) mjesečnoj bazi **jedan je od vrijednih načina kako informirati zainteresiranu javnost o vašim projektima, rezultatima, događanjima, ali i seminarima te događanjima koje će se održati od strane vaših prijateljskih i partnerskih organizacija.** Postoje **vrlo kvalitetni besplatni servisi** pomoću kojih možete napraviti zanimljiv, vizualno atraktivan newsletter, a neki od njih su Mailchimp ili Beefree.io. Na stranici treba biti jasno naznačeno mjesto gdje je moguće pretplatiti se na vaš newsletter.

Primjerice, bilten je idealan alat za diseminaciju novoizrađene publikacije u sklopu projekta.

KRIZNA KOMUNIKACIJA

Postoje situacije kada ćete biti prisiljeni na upotrebu krizne komunikacije, s ciljem obrane reputacije vaše organizacije. Kada se takvo što dogodi, prvi je savjet da na poruku kriznog sadržaja **uvijek odgovorite iskreno**. U tom slučaju je također **potrebno odgovoriti pravovremeno i to na mjestu gdje je kriza i uzela maha** (primjerice na Facebook objavi). Ovo se naravno odnosi na argumentirano kritiziranje i propitivanje usmjereno ka vašoj organizaciji; u slučaju vrijeđanja i prostota, takve se objave mogu bez problema izbrisati. Općenito, **krizno komuniciranje zahtijeva pomno izrađen plan, a moguće je koristiti sve raspoložive komunikacijske kanale i alate**.

KANALI MREŽNE KOMUNIKACIJE

Kada govorimo o **novim medijima/mrežnoj komunikaciji**, osim što je važno donijeti dobru procjenu u konkretnom odabira kanala, treba izbjeći da se priča gradi isključivo putem jednog kanala (koji vrlo često Facebook). Upravo se **različite ciljane skupine okupljaju na različitim društvenim mrežama i servisima** te je na vama da *idete tamo gdje je publika kojoj stremite*.

Mrežna stranica vaše organizacije **polazišna je točka svih internetskih aktivnosti** – ona je prvo mjesto koje će novinari posjetiti ukoliko zaprime od vas elektronsku poštu. Stoga mrežna stranica mora biti **jednostavna i pregledna** za upotrebu, **prilagođena pregledu na različitim uređajima, profesionalno i sistematično izrađena**. Informacije sa stranice potrebno je **redovno osvježavati**, ali i **dodavati nove sadržaje**, napose vijesti koje treba objavljivati kontinuirano, u dogovorenim intervalima. **Vrlo je poželjno svoje internetske aktivnosti oslanjati na originalan sadržaj koji ćete sami generirati**. Stranica treba sadržavati jasno naznačenu te javnosti razumljivu **viziju i misiju** vaše organizacije. Dok nam vizija pruža nadahnuće na odgovor gdje se vaša organizacija vidi u budućnosti (može sadržavati smjernice kako postići željeni cilj), misija nam reflektira trenutačno stanje (što radimo, kako i za koga?) te je kao takva podložna promjenama. Na mrežnoj stranici je

također važno **integrirati poveznice na sve društvene profile** koje koristite. Posjetiteljima vaše stranice treba biti i ponuđena mogućnost kontaktiranja vas samih, putem obrasca ili navođenjem adresa e-pošte ljudi unutar tima.

DRUŠTVENI MEDIJI

Za razliku od mrežne stranice, **komunikacija putem društvenih mreža** u pravilu je **opuštenija i personalizirana**. Upravo ta komunikacija donosi više posjetitelja internetskoj stranici, kao i snažniji angažman onih koji vas prate, čak i u širenju perspektiva povezano sa specifičnim pitanjima (sagledavanja iz drugog kuta). **Društveni mediji jednostavno potiču** na komunikaciju i djelovanje **i to uz minimalne troškove, a iznimno velike mogućnosti** koje pružaju. Iako na društvenim mrežama možemo pronaći ljude svih uzrasta, valja upamtiti kako su oni prvenstveno nezaobilazna svakodnevica mlađe populacije. **Rad na društvenim mrežama mora se obavljati svakodnevno, svaki dan u tjednu** (vikendom, praznicima, blagdanima), uz redovne svakodnevne objave, pogotovo ako provodite neku kampanju.

Svaka društvena mreža ima svoje specifičnosti koje treba poznavati i pratiti. Facebook je i dalje **najkorištenija mreža** na svijetu. Ako organizirate kampanju, najbolje je otvoriti Facebook stranicu (*page*) dok otvaranje grupe može poslužiti za internu komunikaciju izvan elektroničke korespondencije. Osim informacije, na Facebooku se očekuje **bogat vizualni sadržaj**, kao i **brzo odgovaranje** s obzirom na stalnu dvosmjernu komunikaciju koja se odvija. U pravilu, na Facebooku se odvija neformalna komunikacija. **Idealno bi bilo imati barem dvije objave dnevno, uključujući vikend.** Upravo je vikend idealna prilika za objaviti neki članak iz novina specifično povezan s temom kojom se vaša organizacija bavi (koji je tijekom tjedna prošao *ispod radara*) ili dijeljenjem podržati inicijativu prijateljske organizacije. **Idealno vrijeme objavljivanja je u pravilu ujutro od 7 do 10 sati, kao i poslijepodne od 17 do 20 sati.**

S druge strane, **Twitter** je društvena mreža u kojoj smo **ograničeniji od Facebooka**, prvenstveno po broju znakova u sklopu objave. Zahtijeva **još bržu komunikaciju, kratke i konkretne odgovore** budući da okuplja drugačiju ciljanu skupinu, prvenstveno političare/ke, poznate osobe, itd. Putem Twittera mnogo je **lakše doprijeti i do međunarodne javnosti.** **Najčešća greška** koju organizacije rade koristeći Twitter jest **periodično objavljivanje** koje zapravo ne donosi značajnu razliku ako niste kontinuirano prisutni na ovoj mreži. Upravo stoga je važno potruditi se da komunikacija na Twitteru postoji

i da se ne *retweeta* isključivo s drugih mreža. Prilikom organiziranja javnih događanja, postoji **moгуćnost *Tweet walla*** koji postaje sve popularniji i u Hrvatskoj, a služi kao svojevrsni *vox populi*.

Zajednički element gotovo svih društvenih mreža je **hashtag #**, oznaka kojom se opisuje tema objave ili događaj. Mudar odabir *hashtaga* može značajno podići doseg objava, prvenstveno na Twitteru (premda valja biti umjeren u njegovu korištenju i po mogućnosti ne koristiti više od tri hashtaga).

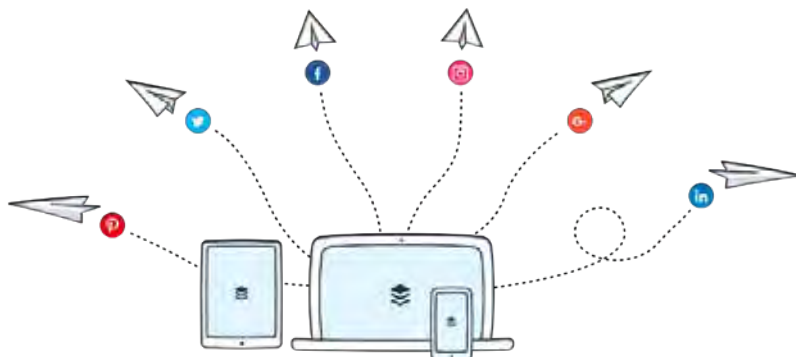

Foto: Buffer.com

KVALITETNA STRATEGIJA U ŠEST KORAKA

1. DEFINIRANJE CILJEVA, CILJANIH SKUPINA I PODRŽAVATELJA

Iz ovog, prvog koraka slijedi **komunikacijska strategija** koja nam govori u kojem roku ciljanim skupinama želimo isporučiti željene poruke. **Svaki postavljani cilj mora biti jasno definiran, realan (ostvariv), mjerljiv (indikator) te provediv u roku koji ste postavili.** Postoje dva tipa javnosti koja ćete trebati *pridobiti* prilikom postizanja cilja organiziranjem akcije/kampanje/događanja: direktne **ciljne skupine (targets)** i **podržavatelji**. Ciljne skupine u pravilu trebaju okupljati osobe koje imaju **moć** da ostvare ono što zahtijevate i zagovarate – uglavnom je riječ o vladajućima koji imaju autoritet i moć **u kontekstu mijenjanja *policyja* i donošenja odluka** (primjer ministra u Vladi ili ravnatelja u školi).

S druge strane, **podržavatelji** su osobe koje će vam **pomoći u postizanju vašeg cilja vršeći dodatni pritisak** na prethodno spomenute. Ovo mogu biti druge prijateljske neprofitne organizacije koje dijele iste vrijednosti i ciljeve s vama, kao i simpatizeri vaših ideja – drugi političari ili ostale skupine u društvu.

2. SEGMENTIRANJE I ODREĐIVANJE PUBLIKE (CILJANIH SKUPINA)

Riječ je o važnom koraku (uglavnom ograničenom vremenskim i ljudskim resursima) koji se odnosi na „**razbijanje**“ **publike u manje grupe koje dijele zajedničke karakteristike**. Jednostavno rečeno, kako biste što lakše prenijeli svoje poruke, morate što bolje poznavati različite skupine ljudi. Što više i uspješnije uspijete **razdvojiti ciljne skupine, više ćete biti u mogućnosti prilagoditi svoje poruke specifičnim prioritetima određenih skupina. Svaki segment trebat će vlastitu ključnu poruku**, vodilju na koju će se oslanjati komunikacija. U obzir uzmite: trenutno ponašanje, razinu osviještenosti i znanja, poželjne metode prenošenja informacija, motivacijske barijere, itd. U sklopu ovog koraka važno je **utvrditi kapacitete organizacije** po pitanju kreiranja sadržaja, odgovaranja na upite te svih drugih stvari koje ćete trebati rješavati u hodu.

3. UTVRĐIVANJE KLJUČNIH PORUKA

Ključna poruka je narativ koji vašu ciljnu skupinu prenosi s točke na kojoj su trenutno (gdje ne znaju ili ne mare za vašu akciju) do točke gdje želite da ona bude – u kojoj zajednički djelujete stremeci ka definiranom cilju. To su **poruke koje publika ne samo da treba čuti, već ih mora i upamtiti** – one na **jednostavan način prenose najvažnije točke vašeg programa i to kroz sve komunikacijske kanale koje koristite. Idealno** bi bilo oblikovati **tri** ključne poruke koje ćete postavljati na sva žarišna mjesta gdje će ih publika zamijetiti (spominjanjem na društvenim mrežama ili postavljanjem na vidljivo mjesto vaše mrežne stranice). Svaka ciljana skupina zahtjeva različite ključne poruke. U ovom slučaju vrijedi izreka da je „ponavljanje majka znanja“, a postoje različite situacije:

- što je **snažnija podrška** javnosti, ključna poruka treba biti kraća (u ovom slučaju možete direktno kontaktirati osobu koja već podržava vašu kampanju);
- oblikujte više poruka za doprijeti do **neutralne publike**; započnite sa senzibiliziranjem i s ciljem podizanja interesa, zatim nastavite s prezen-

tiranjem određenih činjenica putem e-pošte, potom istu tu neutralnu publiku upitajte za sudjelovanje u sklopu manje akcije. Ako sve navedeno prođe uspješno, vjerojatno je da će idući put publika biti zainteresirana i za veću akciju.

- Postoje situacije kada će trebati izraditi ključne poruke koje će za cilj imati pretvaranje oponenta u podržavatelje; ipak, budući da to nije uvijek realan scenarij, minimalan cilj je od protivnika napraviti neutralnu publiku, točnije, osobe koji neće biti niti za niti protiv vaše ideje.

Vaše **poruke** moraju biti **sadržajne, bez samohvale** te ni u kojem slučaju temeljene na lažima i floskulama.

4. ODABIR TEHNIKA I ALATA SUKLADNO PLANU I PRORAČUNU TE RAZUMIJEVANJE MREŽA PODRŽAVATELJA

U ovom koraku odabirete **korištenje konkretne digitalne tehnologije za slanje poruka različitim prethodno mapiranim ciljanim skupinama**. Odabir tehnike određuje **način** na koji će se poruke prenositi. Pojedine komunikacijske radnje **razvrstajte u vremenske okvire** kako biste ostvarili jednostavan pregled nad ispunjavanjem zadataka. Uz svaku stavku aktivnosti potrebno je predvidjeti i potreban **proračun** na koji će se ona oslanjati. Među najkorištenijim **alatima komunikacije**, tj. odnosa s javnošću su: novinarska mapa, objava za medije, izjave, video snimke, fotografije, konferencije za medije te događaji. Uz to, na vrlo praktičan način prosljedite poruke mrežama prijatelja, obitelji i kolega čime stvarate mrežu podržavatelja (podrške). **Mreže podrške** znaju biti esencijalne za izgradnju publike jer otvaraju mogućnost proširenja vaše priče tisućama novih ljudi.

5. FINALNO PODEŠAVANJE PORUKA I SLANJE POZIVA

Vaše poruke i objave bit će različite na različitim platformama: Facebooku, Twitteru, blogu, Youtubeu i svim drugim alatima koje odlučite koristiti. Međutim, postoje neki elementi i savjeti koje valja imati na umu:

- **koristite činjenice i statističke podatke** kako biste specifičirali problem i izgradili autoritet u definiranju problema (provedite mini-istraživanje)
- **koristite humor i prijateljski pristup** kako biste ugrabili pažnju promatrača te ga pridobili na svoju stranu

- **definirajte rješenja za probleme.** Nakon što pridobijete osobe oko sebe da se angažiraju oko vašeg problema, a da ga pritom i razumiju, potrebno je predložiti održivo rješenje. Ljudi će se pridružiti vašoj akciji ako vjeruju da baš vaše rješenje potencijalno rješava adresirani problem, pogotovo ako im je jasan njihov osobni doprinos tome cilju.
- Uzmite u obzir kako je **potrebno doprijeti do publike koja se ne informira putem Interneta** te razmislite kako njima najefikasnije pristupiti.
- Izradite poziv na akciju u kojem ćete **eksplicitno izraziti što od publike očekujete da napravi.**

6. PRIKUPLJANJE PODATAKA I MJERENJE USPJEHA (EVALUACIJA)

Prikupljanje podataka predstavlja završni dio strategije koji služi za **mjerenje razine uspješnosti odnosa s javnošću.** Evaluacija se bazira na praćenju objava u medijima (*press clippingu*) i analiziranju dosega specifičnih digitalnih tehnologija. Mjerenje treba uzeti u obzir **snagu** i **relevantnost** te **kredibilitet** specifičnog medija: gdje je objava objavljena, koliki je medijski prostor dobila te koji postotak unutar ciljnih skupina ju je vidio. Jedna od prednosti digitalnih tehnologija jest ta da je prilično lako moguće pratiti informacije/statistiku o vašoj kampanji. Primjerice, na Twitteru možete vidjeti koja objava vam je najviše *retweetana*, na Facebooku koja objava je najviše puta označena sa „sviđa mi se“ ili podijeljena itd. **Ukoliko ispunjavate postavljene indikatore, u pravilu se može utvrditi da su poruke uspješno prenesene.** Jedan od alata koji vam u tome može pomoći je Google Analytics.

ZA KRAJ VRIJEDI ZAPAMTITI (I PONOVI)...

- Odnosi s javnošću predstavljaju svaki formalan, vidljiv kontakt
- Znajte što želite postići, prepoznajte dionike i prilagodite im svoje poruke
- Medijsku pozornost privucite aktualnošću, zanimljivošću, nesvakidašnjnošću, humorom i korištenjem multimedije – komunikacija nije samo sadržaj poruke!
- Poruke trebaju biti ponavljajuće, jasne i empatične
- Konferencije za medije koristite samo za važne objave
- Kvalitetno izrađena adrema ključ je vidljivosti vaše organizacije
- Sustavnim praćenjem poboljšavate vašu organizaciju
- Dobro se pripremite te naučite ključne poruke prije svakog medijskog istupa!
- Stvaranje vlastita sadržaja itekako je vrijedno ulaganja vremena (ali mora biti relevantno za ciljnu skupinu)
- Uključite i angažirajte volontere i aktiviste!

PRILIKOM IZRADE PRIRUČNIKA KORIŠTENA JE SLJEDEĆA LITERATURA:

Komunikacijska strategija MMH

Komunikacija OCD-a s medijima (Milan Koštro za MMH, <http://www.mmh.hr/files/ckfinder/files/Komunikacijski%20trening.pdf>)

Preferiram tebe! Priručnik za političarke – kako voditi uspješnu offline i online kampanju (CESI, http://www.cesi.hr/attach/_p/preferiram_tebe_prirucnik_za_politicarke_-_kako_voditi_uspjesnu_offline_i_online_kampanju.pdf)

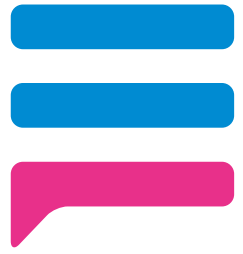
Različiti materijali sa seminara o odnosima s javnošću za udruge

Internetski članci:

<http://www.socialbrite.org/2010/05/27/create-distribute-media-for-a-campaign/>

<http://sproutsocial.com/insights/nonprofit-social-media-guide/>

<https://www.theguardian.com/global-development-professionals-network/2015/mar/03/ngos-positive-media-attention-communications-pr>

POPIS KORIŠTENE LITERATURE

Spajić-Vrkaš, V. , Stričević, I., Maleš, D. & Mijatović, M. (2004). Poučavati prava i slobode. Zagreb: Istraživačko-obrazovni centar za ljudska prava i demokratsko građanstvo.

Ujedinjeni narodi (1945). Povelja Ujedinjenih naroda. Pregledano na Internetu 7. ožujka 2017. na: http://www.mvep.hr/CustomPages/Static/HRV/Files/ugovori/povelja_un_hr.pdf.

Ujedinjeni narodi (1948). Opća deklaracija o ljudskim pravima. Pregledano na Internetu 7. ožujka 2017. na: http://www.pariter.hr/wp-content/uploads/2014/10/opca_deklaracija_o_ljudskim-pravima.pdf.

Đuliman, E. i Karslen, G.M. (2003.). Uvod u ljudska prava. Sarajevo: Helsinški komitet za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

Hrvatski Sabor. Ustav Republike Hrvatske (NN 05/14). Pregledano na Internetu 7. ožujka 2017. na: <https://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske>.

Vuković, M. (1999). Opća deklaracija o pravima čovjeka – 50 godina poslije proglašenja, 16-18. U: Gottlicher, D. , Milatić, T. & Sočanec, B. (ur). (1999). 50. Obljetnica Opće deklaracije o ljudskim pravima: Zbornik izlaganja. Zagreb: Ministarstvo znanosti i tehnologije.

Sočanec, B. (1999). Opća deklaracija o ljudskim pravima UN i aktivnosti koje RH provodi u zaštiti i promociji ljudskih prava, str. 13-15, U: Gottlicher, D. , Milatić, T. & Sočanec, B. (ur). (1999). 50. Obljetnica Opće deklaracije o ljudskim pravima: Zbornik izlaganja. Zagreb: Ministarstvo znanosti i tehnologije.

Hrvatski Sabor (2014). Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014–2020). Pregledano on-line 7. ožujka 2017. na: <https://vlada.gov.hr/UserDocImages/ZPPI/Strategije/Strategija%20borbe%20protiv%20siroma%C5%A1tva.pdf>

Ilišin, V., Bouillet, D., Gvozdanović, A., Potočnik, D. (2013): Mladi u vremenu krize. Zagreb: IDIZ i Friedrich Ebert Stiftung.

Geometar jednakosti: Socijalne politike ključ smanjenja društvenih nejednakosti, <http://www.cms.hr/hr/drustvena-solidarnost/geometar-jednakosti-socijalne-politike-kljuc-smanjenja-drustvenih-nejednakosti> (pregledano 7.02.2017.)

Geometar nejednakosti <http://www.h-alter.org/vijesti/geometar-nejednakosti> (pregledano 7.02.2017.)

Ilišin, V., Gvozdanović, A., Potočnik, D. (2015). Demokratski potencijali mladih u Hrvatskoj. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu i Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo

Alternativni izvještaj odboru za prava djeteta UN-a, Mišljenja i preporuke nezavisne institucije Pravobranitelja za djecu o stanju prava djeteta u Hrvatskoj i osvrt na 3. i 4. periodično izvješće Republike Hrvatske. Republika Hrvatska, Pravobranitelj za djecu, Zagreb, siječanj 2014.

ISBN 978-953-7805-29-6

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo za demografiju,
obitelj, mlade i socijalnu politiku

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Projekt je financiran od strane Europske unije te sufinanciran od strane Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske i Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku.